

SLOVENSKO DOMOBRANSTVO

LETO I.
ŠTEVILKA

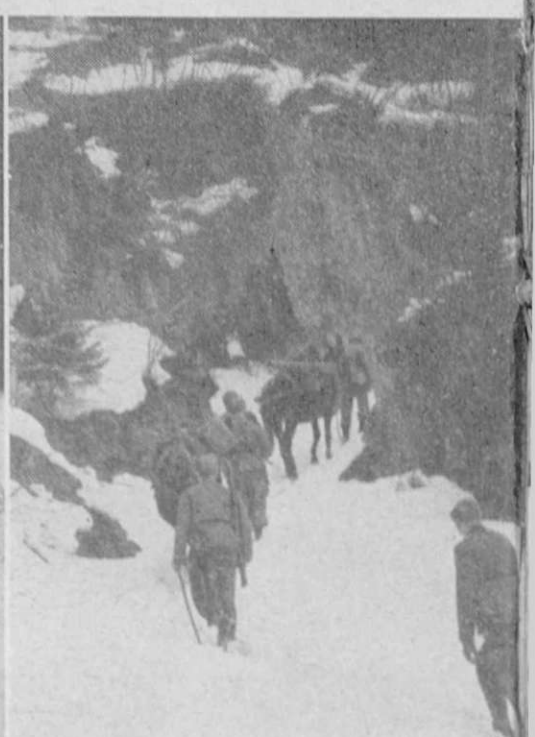
15

*Pomlad prihaja
Erste Frühlingboten*

Foto Pavla Vilič

Na pohodu in v

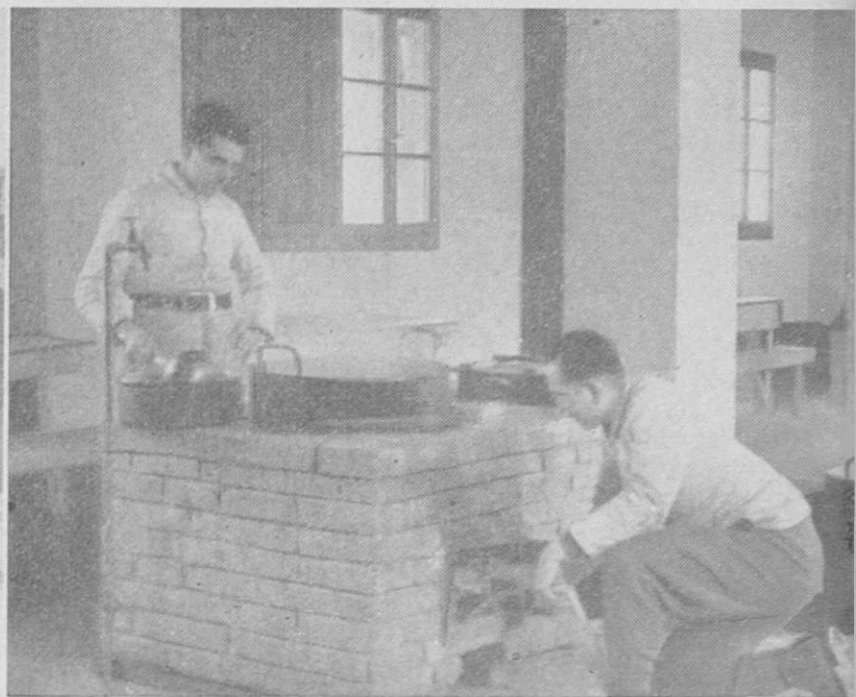
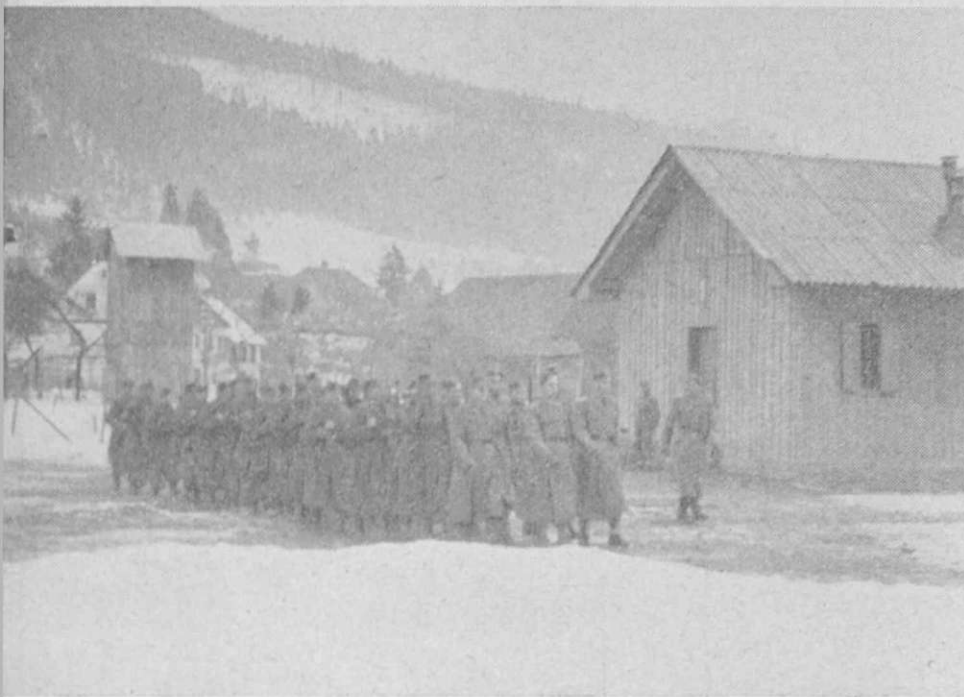
Po zadnjih krvavih porazih je komunistično vodstvo znova skušalo zbrati komunistične tolpe. Kjer se jim je to delno posrečilo, kakor v šoštanskem področju ali južnozahodno od Zužemberka, jim domobranske skupine prizadevajo nove udarce. Boji se nadaljujejo in komunistične tolpe bodo uničene. Med njimi kraljujeta nezadovoljstvo in lakota. Stevični pribežniki pripovedujejo, kako politkomisarji in poveljniki niti s strahovanjem in z najstrožjimi kaznimi ne morejo več obvladati tolp. Kjer koli sovražnik poskuša nastopiti, ga slovenski domobranci preženo. Ti nastopi se nenehno nadaljujejo iz domobranskih oporišč, kjer prebivalstvo uživa pod varstvom slovenskega domobranstva mir in opravija svoja dela.

Nach den letzten blutigen Niederlagen versucht die kommunistische Führung immer wieder die zersprengten Bandengruppen zusammenzufassen. Aber wo dies auch geschieht, wie etwa im Schönsteiner Gebiet oder südwestlich Seisenberg, bereitet ihnen die Landeswehr große Verluste. Die Kämpfe dauern an und bald werden die Banditen vernichtet sein. Es herrscht Unzufriedenheit und Hunger unter ihnen. Zahlreiche Überläufer erzählen, daß die Politikommissare und Kommandanten selbst unter Androhung der härtesten Strafen die Zersetzung der Gruppen nicht verhindern können. Wo sich auch der Feind festzusetzen versucht, wird er durch die Einsätze unserer Landeswehr vertrieben. Diese Einsätze aber erfolgen von den sicheren Stützpunkten aus, wo das bürgerliche Leben der Einwohner geschützt und das der Landeswehr seinen normalen Gang geht.

snovišču

Im Einsatz und
im Stützpunkt.

1. Izvidnica hiti po sledih v snegu za komunističnimi skupinami.
Ein Spähtrupp verfolgt die Spuren und erkundet die Stellung der Bandiden.
2. Vedno ožji in ožji postaja obroč okrog sovražnikovega gnezda.
Immer enger schließt sich der Ring um das Bandennest.
3. Težki minometalci morajo pomagati pri uničenju utrjenih komunističnih postojank.
Zur Vernichtung der befestigten Bandenstellung werden die schweren Granatwerfer nachgezogen.
4. Minometalci podpirajo s svojim ognjem domobrance v prvih vrstah.
Ein Granatwerfer ist in Stellung gegangen und unterstützt mit seinem Feuer die vorgehenden Kameraden.
5. Izvidnice se vračajo s pesmijo v svoje oporišče.
Von der Streife zurück, rückt der Zug mit Gesang in den Stützpunkt ein.
6. Kuharji so medtem že pripravili kosilo.
Die Köche haben indessen das Mittagessen bereitet.
7. Pred razhodom domobranci še zapoje veselo podoknico.
Vor der Unterkunft wird schnell noch ein frohes Lied ausgestimmt.
8. Kmalu potem pa že hite k razdeljevanju kosila.
Und dann tritt alles zum Essenfassen an.
9. Po napornih pohodih je potreben počitek. Tako lahko domobranci spet kmalu hite v akcije in v boj — vedno sveži in čili.
Ein Ruhetag zwischen den Einsätzen gibt Entspannung und neue Kraft für neuen Kampf.

Foto Pavlovčič.

Domobranski "vsakdanji Der Landeswehr, täglich Brot "Kruh",

Vojak sprejema svoj »vsakdanji kruh« navadno v skritem kotičku. Zato skoraj ne opazimo, koliko truda zahteva domobranska oskrba. Intendantca ni le razdeljevanje živil, temveč tudi skrbno zbiranje — od zrna do peke in kruha. K »vsakdanjemu kruhu« spadajo tudi druge življenjske potrebščine, ki jih mora vojak redno dobiti. Mnogo ovir je treba premostiti, da dobi siehni vojak, kar potrebuje: svoj »vsakdanji kruh«.

Wenn der Soldat sein tägliches Brot erhält, ist bereits ein Vorgang abgeschlossen, der sich meistens nicht vor den Augen der Öffentlichkeit abspielt. Von der Sicherstellung der Ernte, dem Transport und Vermahlen des Getreides, Zubereiten des Teiges, bis zum fertigen Brot ist ein langer Weg, den der Intendant zu ebnen hat. Aber zum »täglichen Brot« gehören auch die vielen anderen Lebensmittel, die beschafft, bereitgestellt und transportiert werden müssen, ehe sie der Soldat bei der Verpflegungsausgabe »fassen« kann. Aber alle Schwierigkeiten werden überwunden, damit jeder Soldat das erhält, was er unbedingt braucht: Sein »täglich Brot«.

1. Vsak košček kruha je enako težak.
Jedes Brot erhält seine genau bestimmtes Gewicht.
2. Po napornem pohodu še posebno dobro tekne.
Von der Streife zurückgekehrt schmeckt es besonders gut.
3. V ledenici so pripravljene »veliki kosi« mesa.
Fleisch kommt in »schweren Brocken« aus dem Kühlhaus.
4. Pečen, svež kruh je treba ohladiti.
In der Bäckerei wird das Brot aus dem Ofen heraus zum Kühlen luftig gelagert.
5. Pripravljanje konzerv za edinice.
Konserven werden für die Einheiten verladen.
6. Vsakdo dobi, kar mu pripada.
Jeder bekommt, was ihm zusteht.

Obisk v villi »ISIS« Ein Besuch in der Villa

»ISIS«

Ob zaključku
kmetijsko-
gospodinjanskega
tečaja v Ljubljani

Desetega marca se je zaključil tretji kmetijsko-gospodinjanski tečaj za kmečka, zlasti begunska dekleta. Večina jih je prišlo na tečaj iz ljubljanske okolice, zlasti z Iga; mnogo jih je tudi iz krajev, ki so zaradi komunističnega divjanja najbolj trpeli — iz Suhe Krajine in z Notranjskega. Dekleta so na tečaju mnogo pridobile v kuhanju, šivanju in ročnem delu. Učiteljice in kmetijski strokovnjaki so jim dali tudi navodila za napredno delo pri kmečkem gospodinjstvu, ki je temelj vsega kmečkega življenja in gospodarstva. Nov predmet na tretjem tečaju — uporaba kolovrata — je pripomogel, da po vojni pri nas ta slovenska navada ne bo izumrla in z njo tudi ne pridelovanje domačega platna in sploh ročnih del.

Ob zaključku tečaja sta obiskala tečajnice gospa prezidentova Olga Rupnikova in predsednik Kmečke pisarne svetnik Škulj. Oba sta se dolgo časa zamudila pri dekletih in zanimala za njihovo delo. Po tečaju je gospa prezidentova obiskala otroke-begunce, ki stanujejo prav v tej villi.

Für den Bestand eines Volkes ist es entscheidend, wie es sich zu den Erfordernissen der Zukunft stellt. In einer Zeit, in der durch den Krieg bedingt, alle Kräfte angespannt und das Leben nicht mehr in den normalen Bahnen verläuft, ist jede Planung für die kommenden Aufgaben eines Volkes besonders beachtenswert. Von diesem Lebenswillen unseres Volkes zeugt der am 10. März abgeschlossene Landwirtschaft- und Hausfrauenlehrgang in der Villa »ISIS«. Junge Mädchen aus der ganzen Provinz und insbesondere Flüchtlinge, wurden hier mit allen Fragen ihres zukünftigen Berufs als Bäuerin und Hausfrau vertraut gemacht. Die in Kriegszeiten besonders wertvolle hauswerkliche Herstellung von Leinen wurde nach den seit Generationen geübten Formen gelehrt.

Zum Abschluß des Lehrganges waren die Gemahlin des Präsidenten, Frau Olga Rupnik und der Vorsitzende der Bauernvereinigung anwesend.

Foto Pavlovčič.

Komunisti so v treh letih organizirane revolucije na Slovenskem več škodili slovenskemu narodu kot kateri koli njegov največji sovražnik v zgodovini. Na desetisoče mrtvih, na stotine uničenih slovenskih krajev to potrjuje. Kjer je bil narodov odpor hujši, tam je bilo tudi boljše komunistično strahovanje. Komunisti so prav zaradi narodovega odpora proti boljševizaciji zažgali toliko slovenskih vasi.

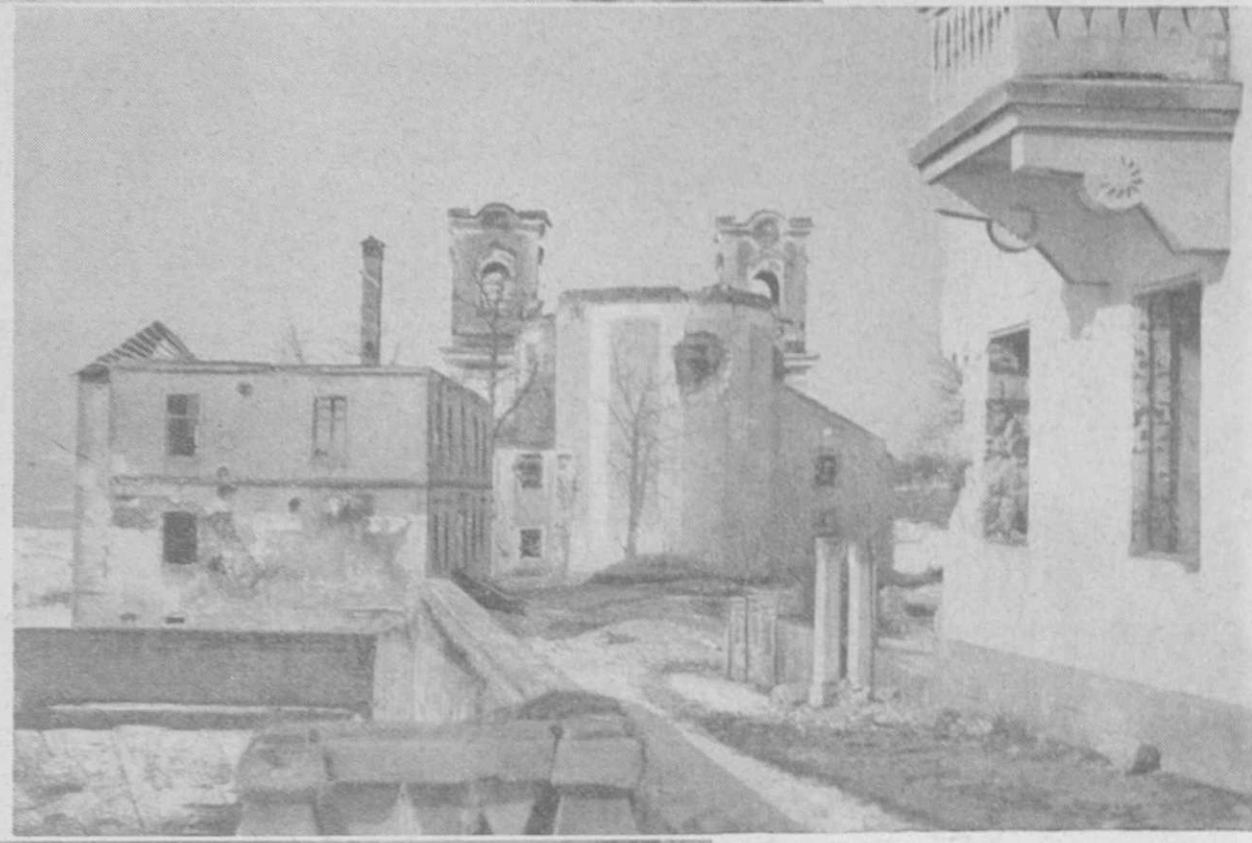
K požganim slovenskim krajem prištevamo danes tudi Žužemberk in Dobravo. Oboje so komunisti zažgali šele pred nedavnim. Žužemberško cerkev in prosvetni dom je dal zažgati Pero Popivoda. Komunisti so kot pretvezo navajali, da sta cerkev in dom služila »belcem« v vojaške namene. Žužemberčani vedo, da niso domobranci in ne Nemci uporabljali cerkve v vojaške namene. Pač pa so komunisti postavili na oltarju v cerkvi na Cviblu top in od tod z njim razbili žužemberško cerkev. Ponos Žužemberka je popolnoma uničen. Cerkev je porušena in uničeni so tudi oltarji.

Istočasno so komunisti zažgali tudi vas Dobravo. Vas je zgorela prav zaradi tega kot Hinje. Ljudstvo ni maralo k tolovajem, zato je komunistično vodstvo ukazalo požgati ta lepa kraja.

Krvičevanje Zgodovini

Komunistične sledi v Žužemberku in Dobravi

Kommunistische Spuren in Seisenberg und Dobrava

Die Kommunisten haben in der von ihnen organisierten Revolution innerhalb drei Jahren dem slowenischen Volke mehr Schaden zugefügt, als das in ihrer Geschichte je ein Feind tat. Tausende von Opfern und zahlreiche verwüstete Dörfer zeugen davon. Und wo die Banden von der Landeswehr bedrängt und abziehen mußten, lassen sie ein Trümmerfeld zurück. So war es auch in Seisenberg und Dobrava. In Seisenberg brachten sie in der Kirche ein Geschütz in Stellung und bei ihrer Flucht ließ sie Pero Popivoda noch in Brand stecken, da sie angeblich der Landeswehr als Bollwerk für den Kampf dienen könne.

Gleichzeitig zerstörten die Banden das Dorf Dobrava. Mit dem Dorf Hinje teilte es das gleiche Schicksal, als es sich nicht der Willkür der Banditen beugen wollte.

Vojaški in politični položaj

12. marca 1945.

Težišče bojev na vzhodu in na zahodni fronti se je v zadnjih desetih dneh vedno bolj osredotočevalo na vzhodno Prusijo in na ozemlje med Roerom in Maaso ter Renom. Razvoj dogodkov na vzhodnem bojišču dopušča pričakovanje, da namerava začeti sovjetsko vodstvo z novim velikim napadom proti Nemčiji, čim bo to le mogoče. Medtem ko se je posrečilo Anglo-Amerikancem z velikimi žrtvami in ljudeh in materialu delen prodor do zahodnega brega Rena, se je podrglo nemško obrambno postopanje gibljivega bojevanja tu znova trdi preizkušnji, toda nameravani obkoljevalni manever se ni nikjer posrečil, kljub temu, da do danes Anglo-Amerikanci še nikjer niso uporabili toliko sil.

Trenutni nastop na lužiškem ozemlju okoli Laubana, Forsta in Gubena je že sovjetski poizkus za nameravano drugo veleofenzivo. Nemški protinapadi in pridobitve ozemlja, med njimi ponovno zavzelle Laubana, in razbitje tukaj zbrane sovjetske bojne skupine na tem zelo odločilnem mestu zato posebno pridobijo na važnosti. To velja tudi za boje na Pomeranskem in v zahodni Prusiji. Tam se Sovjeti zelo prizadevajo, da bi izsilili na področju Visle izolacijo tamkajšnjih nemških čet. Veliko važnost polaga sovjetsko vodstvo v tem trenutku zlasti na likvidacijo odseka v Kurlandiji in v vzhodni Prusiji. S tem bo hotelo bistveno oslabilo nemško celotno moč in osvoboditi znatne lastne sile za odločilni boj. Naša zagrizena obramba tega, daleč proč od glavne fronte ležečega odseka v Kurlandiji in vzhodni Prusiji prizadaje Sovjetom hude težave. Hočejo pač misliti, da tam oni vežejo in ne da so sami vezani, tako jih bodo pa dolgi boji in težke sovjetske izgube v ljudeh in tankih pripeljale do drugačnega spoznanja o namerah in načrtih nemške obrambe. Delovanje mornariških enot pri tem tudi ni neznatnega pomena. Ze dejstvo, da se je posrečilo vzpostaviti zvezo med Königsbergom in Pillauom, je izredne važnosti. Sovražnikova namera, da bi prodrl do Stettiner Haffa, je propadla, kar sili sovjetsko vodstvo k pregrupiranju za novo ofenzivno bazo. Po vsem moremo v zadnjih bojih soglasno spoznati, da so operacije na vzhodni fronti obojestranska priprava za bodočo veleofenzivo.

Medtem se nadaljuje na zahodu veleofenziva, ki jo moramo nedvomno smatrati kot doprinos zahodnih sil h kombiniranim skupnim operacijam te zime. Angleško-kanadska ofenziva, ki je pred nekaj dnevi prešla v glavni napad, na ozkem predmostju med spodnjim Renom in Maaso nedvomno ni imela le namen odriniti nemške sile, temveč naj bi istočasno dovedla do velikopotezne obkolitve fronte na Maasi in tako tvorila veliko podporo glavnemu napadu preko Roera. V tej od 23. februarja trajajoči materialni bitki med Roerom in Renom so nemške edince preprečile zaradi svoje gibljive obrambe številčno daleč nadmočnemu sovražniku nameravano obkolitev. Z ofenzivo, ki je zvezana z velikimi izgubami v ljudeh in materialu, se je posrečilo štirim anglo-kanadskim in severno-amerikanskim armadam odriniti nemške sile na Ren. Čeprav bitka na srednjem

in spodnjem Renu še traja, lahko rečemo, da se sovražniku ni posrečilo uničiti na zahodnem bregu reke stoječe nemške sile. Celo London označuje sedanje operacije za Eisenhowerjev neuspeh. Kljub ogromni materialni premoči anglo-ameriških armad se ni posrečilo razbiti odpor fanatično se borečih nemških zaščitnic. Prav tako Anglo-saksonci niso mogli uničiti novih postojank na Renu. Primerno mnenju nemškega vodstva bo prišlo do odločitve te vojne na vzhodu; četudi so prisiljeni borili se na dveh velikih bojiščih, se je vodstvu posrečilo zadržati z najmanjšim številom vojaštva anglo-amerikansko ofenzivo tako dolgo in nuditi sovražniku tako hud odpor, da so prepeljali vse težko orožje in pogrešljive čete na vzhodni breg Rena. Nevarnost, ki preti Porurju, na nemški strani gotovo poznajo, čeprav stoji sedaj Eisenhower pred

problemom dovršenega novega pohoda, če hoče z uspehom napasti novo črto na Renu. Pri tem niso nemške postojanke na Maasi in Renu na eni strani in te pri Eiflu na drugi strani podcenljivega pomena za nadaljnji potek bitke na zahodu.

Medtem ko zabeležijo na italijanskem bojišču le krajevne boje, ki ne dovedejo do nobenih sprememb v položaju, napredujejo očiščevalne akcije proti boljševiškim tolpom na Hrvaškem in v Dalmaciji z velikim uspehom. Važno je, da novi napadi nemškega letalstva na cilje v Angliji prikazujejo novo delavnost nemškega letalstva in novo nemško orožje v podmorniški vojni prinaša nasprotniku velike izgube v tonazi.

Teroristični letalski napadi na Nemčijo trajajo še naprej in zahtevajo žrtve predvsem v kulturnih poslopih, cerkvah in bolnišnicah.

Jzb

Jasen pogled v skrivnostno igro

Švicarski in drugi nevtralni krogi zasledujejo v zadnjem času z največjo pozornostjo vzporedno z dogodki na Finskem, v Komuniji, Poljski tudi dogodke v Srbiji in drugod na Balkanu. Vsi ti dogodki se odigravajo po istem načinu, izdelanem v Moskvi, le metode so v nekaterih podrobnostih različne. Od baltičkih dežel, ki so prve okusile »demokracijo« poseg sovjetskega režima v notranjo in zunanjo politično življenje in zaradi tega posega propadle, se preko Finske, Bolgarije do Romunije in Srbije vleče vrsta primerov nasilnega ustvarjanja boljševizmu ugodnega položaja, v katerem si komunistem utira s pomočjo zaslepljene anglosaske politike pot proti zahodu. Trenutno nam to najbolj dokazuje dogodka v Romuniji in Srbiji.

Komaj so boljševiki dosegli svoj cilj v Romuniji s tem, da so strmoglavili Radescujevo vlado in postavili za ministrskega predsednika boljševika Groza Petra, so tudi v Srbiji dosegli svoj cilj. Danes je Subašičeva vlada že likvidirana in Tito je postal edini gospodar v Srbiji. V Titovi vladi so prevzeli vsa odgovorna mesta komunisti. Tako je podpredsednik AVNOJ-a komunist Kardelj Edvard postal drugi podpredsednik nove vlade in minister za ustavotvorno skupščino. To važno mesto je Komunistična partija dodelila Kardelju, da bi izvedel pripravo za strahovalne volitve, izvedel odpravo stare zakonodaje in monarhistično državno obliko ter uvedel popoln komunistični režim. Njegova desna roka je postal komunist Zečević kot notranji minister, Jud Hebrang pa si je po povelju Partije pridržal že po AVNOJ-u določeno ministrstvo za industrijo — denar.

Kakor smo napovedali v članku »Po krimski konferenci«, tako se je zgodilo. Srbija je na milost in nemilost prepuščena boljševiškem strahovanju. V Zagreb prihajajo redna nova poročila o množičnih umorih, ki jih izvajajo Titovci nad narodno zavednimi Srbi. V laborišču v Mladenovcu komunisti ubijajo dnevno po 200 oseb zaradi »upora ali odpora«. V Beogradu so ubili demokratskega politika Boškovića, v Dubrovniku pet duhovnikov in še 63 oseb.

Kako zelo je pod silnim komunističnim terorjem vsaj na zunaj že napredovala boljševizacija Srbije, kaže pričevanje ameriških časnika, katerim se je posrečilo dobiti dovoljenje za obisk Srbije. Wallace Rayburn piše, da je Beograd povsem boljševiško mesto. Povsod je videti Titove in Stalinove slike, nikjer n. pr. Churchillove. Tito ni bil nič vesel obiska ameriških časnika in je enega celo že izgnal. Za prihod novih je izjavil, da jim »dovoli potovanje po deželi le v spremstvu uradnih osebnosti«. Kremelj ne želi, da svet ve, kaj se dogaja v »demokraciji« sovjetski Jugoslaviji.

Narodi na Balkanu, pa tudi slovenski narod, take Jugoslavije ne mara. Vodilni slovenski tednik »Slovenski dom« priobčuje k tem dogodkom v članku »Konec utvare« takole: »Zdaj je utvare konec, zakaj danes nam iz Beograda in iz Londona ponujajo isto Jugoslavijo: Jugoslavijo komunizma, ki ga mi nočemo in smo to dokazali tako zgovorno, kakor zlepa ne kateri narod v Evropi. Zaradi tega nismo več sentimentalni in poslušamo samo razum ter gledamo le na stvarna dejstva, ne pa da bi se ravnali po srcu kakor včasih.

Naš narod je že spoznal svojo pot, ker je po krvi dozorel in si za lastno bodočnost in za odločanje o sebi priboril preveč pravic, da bi se z obstankom našega naroda smel kdor koli igrati. Naša kri je svetlejša in več vredna kakor sleherni politična igra ali enodnevna kombinacija.

Če danes prihajajo iz Amerike glasovi o dogodbah v Srbiji in celo podtajnik v zunanem ministrstvu Grew izjavlja, da sovjetske čete ne prinašajo svobode zaslužnjem narodom, potem se naš narod tembolj upravičeno bori proti komunizmu, ker je v teh letih dovolj krvavo občutil sadove »komunističnega osvobojevanja«.

Komentator David Lawrence je o krimski konferenci izjavil naslednje: »V Jalti so politisnili uro nazaj. To ni noben korak naprej, marveč korak nazaj.«

Naš narod je šel korak naprej, bo stopal naprej preko vseh ovir in vztrajal do uničenja komunizma na naših tleh do konca.

S. S.

Na okope!

Ko je govor o okopih, nam stopijo pred oči junaški borci, ki so se nekoč branili za prsobrani in imeli pred očmi samo eno: zoperstaviti se, odbiti sovražnika in ga pregnati. Samo to jim je bilo pred očmi in niti en sam hip niso pomislili na spore, ki so jih razdvajali v preteklosti. Žene in otroci so jim bili v dragoceno pomoč: pripravljali so jim orožje, prinašali hrano, obvezovali ranjence in jih vzpodbujali.

Tako je tudi potrebno, da si mi zamislimo našo borbo in vidimo pred seboj samo enega sovražnika: komunizem. Kako smešni bi bili v tej vlogi, če se ne bi zavedali veličastnosti časa, ki prihaja, in trošili svoje sile v malenkostnih nesporazumih. Hočemo namreč poudariti slogo. Slogo, ki je ne pojmuje kot frazo, temveč iskreno in stvarno. Naglašamo pa, da hočemo samo tako slogo, ki sloni na načelih. Biti složen, ne pomeni popuščati pri načelih, temveč nasprotno: načela poudariti, najti pravo pot in razčistiti pojme, zakaj vprav nejasni pogledi so največkrat krivi nesloge in neuspeha, ker se prečestokrat ljudje lovijo okrog enih in istih pojmov, pa si jih ne znajo drug drugemu razjasniti.

Mi si zamišljamo slogo na temeljih krščanstva, domobranstva in pod vodstvom generala Rupnika. Krščanstvo nikakor ne pomeni škodljive popustljivosti, temveč ukazuje najodločnejši boj proti vsem škodljivcem svojega naroda, v tem primeru proti komunizmu. Domobranstvo je oborožena sila našega naroda, tista sila, ki smo jo zgradili zato, da slovensko kri ustavimo in ne da bi jo prelivali: vprav zato je dal zanjo svoj pristanek vse-mogočni Bog. General Rupnik je človek, ki se nam je postavil na čelo v najtežjih trenutkih. To je potrebno, da ponovimo čim večkrat, ker to prečesto radi nekateri pozabljajo. Če ne bi storil prav nič drugega razen tega, bi mu bili naši bodoči rodovi vse-eno hvaležni in bi pisali njegovo ime z zlatimi črkami na listine naše zgodovine. Domobranci po orožju in po ideji mu obljublamo zvestobo, ker verujemo, da bo izpolnil kot oče slovenskega naroda vse tisto, kar bo mogel, da koristi naši bodočnosti.

Vse tiste, ki so vprav v zadnjem času uvideli, da je pravilna samo domobranska pot, iskreno pozdravljamo, ker verujemo, da tudi oni iskreno mislijo.

Nismo vzeli orožja iz nemških rok zaradi športa; k temu nas je prisilil zahrbtni in protinarodni komunizem. V to so nas prisilili tudi »zavezniki«, zaradi katerih smo šli v vojno, zaradi katerih smo izgubili Jugoslavijo, ki smo jo ljubili in kateri so gojili in — na svojo in našo nesrečo — še gojijo kužno klico na naših odprtih narodnih ranah. Odločili smo se za borbo proti židovskemu komunizmu, ker je ta naperjen tudi proti našemu narodu. Odločili smo se zato, ker smo bili sami neposredno ogroženi in smo z veseljem sprejeli orožje iz okupatorjevih rok, prav tako kot ga tudi nikoli ne bi odklonili iz katerih koli drugih rok. Danes se iskreno borimo skupno z Nemčijo proti največjemu sovražniku človeštva — komunizmu. Toda odkrito povemo, da bi se borili prav tako tudi proti Nemčiji, če bi bila ta zaveznik ali celo nosilec komunizma.

Anglo-Amerikanci se danes igrajo z ognjem, ko se bratijo s komunizmom. Mi vidimo, da je to nevarna igra in ker v nas Slovencih že od nekdaj ni bilo nič pustolovskega, se s tem dejstvom tudi ne moremo sprijazniti, ter se naslanjamo v tem usodnem boju samo na tiste narode, ki so že z dejanji dokazali, da so odločni in odkriti protikomunisti; vse druge smatramo za zaslepljene in jih obžalujemo, ker se izločajo iz evropske skupnosti kot dragoceni kamenčki evropskega mozaika.

Nikoli nismo bili med tistimi, ki so trdili, da bo vojne v kratkem konec ter varali sebe in druge z lepimi iluzijami. Čas je potrdil pravilnost te naše doslednosti. Posebno so nas potrdila dejstva v nasprotnikovem taboru. Poglejmo »osvobojeno« Titovo Srbijo, kjer se morajo titovci boriti še nadalje, namesto da bi zasedli udobna mesta ter živeli zopet človeka dostojno življenje, kakor so jim obljubljali to rdeči politikomisarji. Namesto te skorajšnje tako roznate bodočnosti, je nastopilo grenko razočaranje, ko so se znašli ti raztrgani, napol bos in za pravo bojišče nedovoljno oboroženi ter lačni ljudje v masovni bitki daleč od svoje domovine nekje pri Budimpešti, kjer trohni že mnogo njihovih kosti. Tito je podaril te divizije tisti »slavni in udarni« Rdeči armadi, namesto da bi ona podprla izčrpane hribovce. Zelo žalostno, da mora Tito podpirati tisto toliko opevano Rdečo armado, ki stoji na bojišču doslovno tako kot pajčevina. Po vsem tem torej nima morala rdečih prav nobenih dobrih izgledov, medtem ko se mi bodočnosti ne bojimo, čeprav se nam ne kaže v roznatih potlobah. Prepričani smo, da bo protikomunistična ideja izšla iz tega boja zmagovita.

Mi ne bomo klonili, ker nimamo pravice, ker ne smemo in ker to zahteva življenje in bodočnost slovenskega naroda.

Naš bojni klic je: z generalom Rupnikom na okope!

Ljenko Urbančič.

Savinje Stojan:

O NOVI EVROPI

Prva svetovna vojna se je bila končala na bojišču. Dne 7. februarja 1919 je tedanji francoski ministrski predsednik predložil nemški vladi predloge in sklepe. Takrat bržkone ni vedel, da so v tem trenutku, ko je izročil nemškemu zastopstvu zvezek mirovnih ponudb, v Evropi nastala nova nesoglasja. To je bil prvi korak, da doživljamo take dni.

Tokrat so menili, da je že vsak posameznik vse preveč izgubil v vojni in prehudo trpel, da bi si še kdor koli želel vojne. Takšno je bilo stvarno stanje v skoraj popolnoma uničeni Evropi. Toda trpljenje in osebne izgube niso bile odločilne. Vse jasneje je postajalo, da se Evropa v vrtoglavi približuje izdajstvu in novim nesrečam. Evropa je bila tako krvava in izčrpana, da je bila vredna in potrebna sočustvovanja. Tega pa niso občutili bankirji, borzni mešetarji, industrijalci, mnogi politiki in diplomati, ki so bili prepričani, da se bodo tudi po versajskih pogodbah spet uresničili njihovi načrti. Voditelji evropskega političnega in gospodarskega življenja so bili gluhi in slepi. Edini, ki so vso to zmojo spoznali, so bili zastopniki duhovne zbranosti tako zmagovitih in premaganih narodov. Te so pomilovalno imenovali: filozofe, učenjake in umetnike.

Nič čudnega, da je prav francoska duhovna elita prva opozorila na to zablodo in poklicala vse dobro misleče na duhovni odpor. Tak duh je svetu danes potreben. Zato ga je treba oživiti in okrečiti.

Danes vse zanima usoda povojne Evrope. V resnici je to vprašanje najbolj pereče svetovno vprašanje. Materialne sile in nagibi so vse prešibki, da bi obnovili Evropo. Njej je potreben svež razmah duhovne obnove! Evropa mora doživeti nov preporod, ki ji bo uravnaval poti za medsebojne življenjske oblike njenih narodov. Posledica evropske razcepljenosti je dobila svoj temelj v njeni zgradbi: v specifični značilnosti evropske duše — v pohlepu in strastnem iskanju lastnih koristi posameznikov in narodov ter v boju za prvenstvo nad drugimi. Evropa pod takimi pogoji ne more vzdržati! Evropa se more ohraniti in obdržati svoje prvenstvo samo v svoji duhovni enotnosti in skupnosti, v svoji ljudski kvaliteti, nikakor pa ne več v svoji razcepljenosti in večnih duhovnih nasprotstvih.

Ta duh je nasproten izolacioniranemu nacionalizmu, upira pa se tudi mednarodnosti. Misel evropske razcepljenosti se v preteklosti ni izčrpala, ker je služila ustvarjanju političnih blokov. Ta misel je izoblikovala mednarodne odnose v Evropi. Po tezi razcepljenosti Evrope prihaja danes antiteza evropskega zedinjevanja. Evropa torej niso sanje, temveč zgodovinska nujnost.

Kdo more biti nosilec te nove misli? Temeljna osnova evropskega obstanka je enotnost duha in življenja. Naš rod mora doživeti nov preporod! Naš novi rod ne sme prineseti hkrati z življenjem s seboj tudi stare želje po maščevanju. Vsi moramo spoznati, da v bodočnosti ne smemo več na pot, na kateri so trpeli že naši očetje in dedje. Zaradi tega je potrebno, da pri oceni evropske vojne pristopimo k novemu stališču — namreč vsi evropski narodi — in ne služimo več vojnim šablonam, ki nam jih vsiljuje zgodovina.

Ta vprašanja so v zvezi z novimi zahtevami evropske stvarnosti, ki jo mora izpolniti bodoči nosilec evropskega duha.

Za rešitev Evrope in njenih narodov so potrebni veliki misleci, ki bodo imeli vso oblast nad narodi, ker je sila njihovega duha tako močna. Naša doba ne bo doba liberalizma, temveč doba reda, avtoritete, resnice, če hočemo, da vzdržimo. In tu je vrednost evropskega človeka.

Evropskih problemov seveda ne bomo rešili, če jih bomo reševali na hitro. Evropa prinaša vse te probleme sama s seboj in jih mora sama reševati. Usodno bi seveda bilo, če ne bi pri tem poslušali več glasov njenih duhovnih voditeljev. Tedaj bi bila zopet prepuščena praksi političnih pustolovcev, ki iščejo v evropskem razdoru svoje koristi.

Ob tej priliki moramo ponoviti Diderotove misli: »V življenju zahtevati sužnje, ni dopustno, neodpustljivo pa je imeti sužnje in jih imenovati svobodne.« — Zato duh z Jalte ni evropski duh.

Naš obstoj je v evropski skupnosti. Ta pa je daleč od azijske mongolske mešanice in daleč od diktiranih krimskih sklepov, ki vodijo naš narod v pogubo. Naš obstoj je v evropski in naši lastni narodni skupnosti in slogi! Po tej poti hodi tudi naš narod s slovenskim domobranstvom.

Usi so bili naši ljudje

Ob anglo-ameriškem strahovalnem napadu na Ljubljano

Za razdejano deželo, za množičnimi grobovi na deželi, za solzami in bridkostmi našega kmečkega človeka je prišla na vrsto Ljubljana, edino še, kar je našega doslej ostalo celega. Od kar je zadnji veliki potres pred petdesetimi leti razdejal naše mesto, Ljubljane ni zadela taka strašna nesreča. Marsikatera mati, oče, sin ali hči se danes skrušen sprašuje: Katera bolečina je večja od moje? Drobec strašne sekunde je naredil prej srečno družino nesrečno, jo oropal vsega. Spremenil je prijetno domovanje v ruševine, kup kadeče se gmote, iz katere se je režala smrt.

Mirje, kaj je ostalo od tebe in tvojih prijetnih besed? Strah in groza, kraj nesreče. Samo ime je ostalo, ki pa ni več resnično. Kvečjemu Gorje bi ti sedaj rekel. Čez Tržaško cesto tja do Trnovega in še čez je zamahnila smrt s koso. Najbolj so prizadete Marmontova, Verstovškova, Groharjeva in Langusova ulica z okolico. Skoraj je ni hiše v tem okraju, ki ne bi bila tako ali tako prizadeta: pobite šipe, odkrite strehe, zdobljena opeka, odbit vogal, počena stena ali kaj podobnega poleg popolnoma porušenih hiš, od katerih je ostalo nekaj kaši podobnega. Ceste so čisto razorane, velike luknje zevajo, deloma napolnjene z vodo. Pogled na to te spominja na bobneči topovski ogenj, po katerem ostane samo luknja pri luknji in gore izkopane zemlje okrog njih. Prvi občutek, ki ga dobiš ob tem pogledu, je, da se ti zdi, da tega ne bo mogoče nikdar več popraviti in dati razmesarjeni zemlji prave, za oko prijetne podobe. Koliko je še hiš, ki ne bodo več uporabne za stanovanje, ker jih je zračni pritisk tako razmajal.

Takoj po napadu se je začela valiti reka ljudi proti napačenemu okraju. Marsikdo je bil tam doma, drugi je imel sorodnike, druge je zanimala usoda znancev. Vse pa je objemala ena misel: koliko je mrtvih, koliko jih leži pod ruševinami. V prvem hipu ni nihče spraševal, kakšna je gmotna škoda, sleherni je pomislil na največjo vrednost, ki jo človek ima — na življenje.

V tej nagneteni množici se je prerival mož in nekaj iskal. Srečala sta se z zancem in prvo njegovo vprašanje je bilo:

»Kaj je z mojo punčko?«

Znanec ga je v zadregi pogledal, končno pa le rekel:

»Ubita.«

Neka ženska pelje na vozičku nekaj cap, poleg nje pa caplja otroček. To je menda vse, kar ji je še ostalo od že itak bornega premoženja. Njena zunanost dokazuje, da spada v tisto sorto ljudi, ki morajo trdo delati, da se preživijo. Ne jezna, besna je, kakor ranjena levinja.

»Pa pravijo, da žrtve morajo biti. Hudič naj jih vzame, sedaj pa imajo žrtve. Le zakaj naj bi bilo to potrebno. Se tisto malo, kar sem imela, je šlo.«

»Kdo je pa tam stanoval?« vprašam in pokažem na porušeno hišo.

»Neka žena. Bila je v osmem mesecu in je mrtva.«

Prekleta svoboda taka v odgovor vsem bedakom.

Narodna pijonirka prileti vsa umazana in teče proti domači hiši. Spotoma je zvedela, da je hiša utrpela škodo. Negotovost jo žge bolj kakor sto smrti. Ko pride do hiše, vidi, da domači že pridno pomagajo odkopavati. Hvala Bogu, vse je dobro. Vendar nekaj, kar vsaj malo osveži to strašno ozračje.

Prideš do zavoda notredamskih sester. Na desetine zaskrbljenih src mater je trepetalo, ko so zvedele, kaj se je zgodilo. Svoboda je mrcvarila med temi otroki in nekaterim pustila za vse življenje pečat — oslepele mrtve oči, ožgane

obrazе, strah in grozo, pretresene živce. Če si norec, vpilj: živela svoboda!

Škoda, ki jo je povzročilo petkovo bombardiranje, je ogromna in gre v milijone. Popolnoma uničenih je okrog 17 stanovanjskih objektov. Koliko hiš bo nerabnih za stanovanja, to se bo šele videlo. Bolj kakor to pa so nas prizadele žrtve, ki so morale plačati igranje divjakov s svojim življenjem.

Do sobote opoldne, to je dan po bombardiranju, je bilo uradno ugotovljeno, da je izgubilo življenje 40 ljudi. Trupla so prepeljali na žale. V Splošno bolnišnico in druge zdravstvene zavode je bilo do soboto opoldne pripeljanih 89 težko ranjenih ljudi. Gotovo je, da se bo število mrtvih na žalost zvišalo. Do sedaj so znana tale imena mrtvih:

V Langusovi ulici: Modic Silva, stara 31 let, in njena triletna hčerkica Marjetica, žnidaršič Alojzija, gospodinja, stara 49 let, Novinec Marija, stara 48 let, Besov Drago, star 25 let, Markič Marjeta, stara 66 let, Markič Pavla, stara 32 let.

V Verstovškovi ulici: Valjalo Nikolaj, posestnik, star 78 let, in njegova žena Roza, stara 68 let, Krek Milka, gospodinja, stara 30 let, dr. Zajc Viktor, upokojeni živinozdravnik, star 67 let.

V Mandelčevi ulici: Pevac Jakob, mestni uslužbenec, star 63 let, Jevševan Franc in Markovič Josip, Pozaršek Martin, kovač, star 78 let.

Cesta v Mestni log: Oven Angela, trgovka, stara 29 let, in Marija Daxova, zasebna uradnica. Aňo Lampretovo, gospodinja, staro 32 let, je ubil zračni pritisk, ko je delala na polju. Na Vrtači je bila mrtva pletilja Fani Dular, v Marmontovi ulici pa dijakinja Viktorija Bambič.

Na Tržaški cesti so bili mrtvi: uradnik Babnik Ivan. Zapustil je štiri nepreskrbljene otroke. Dalje Omerzu Janez, 23 letni poduradnik, in Logar Viktor, 52 letni uradnik.

V Marmontovi ulici in njeni bližini: Dr. Marinič Franc, zdravnik, star 56 let, in njegova žena Ana, stara 56 let, Povše Jošip, star 80 let, Ramor Rudolf, lekarnar, star 62 let, Žerjav Iva, vdova po polkovniku, Sušteršič Marija roj. Sojer.

Na Tržaški cesti so bili še mrtvi: Kanc Karla, žena zdravnika, stara 60 let, njena hči Pavla, stara 34 let, in Trček Franc, star 44 let.

Poleg navedenih žrtev jih je zaradi hudih ran še potem nekaj umrlo.

To so zaključki divjaškega napada na Ljubljano: ženske, otroci, stari ljudje in drugi nevarni ljudje, ki jih je treba po mnenju anglo-ameriških divjakov uničiti in spraviti s poti, ker so jim resna ovira na njihovi poti.

S strahom in grozo odhajaš s tega morišča, največjega, kar jih je kdaj Ljubljana imela. Ljudje brskajo po ruševinah in iščejo, če je še kaj ostalo. Prvemu gonu, ostati živ, sledi takoj drugi, kako in s čim živeti. In ko gledaš te podrtije, razmetana živila, v neskončno koščkov razbito opravo, ti obstane pogled na razmetanih notah z naslovom: Božične skrivnosti. Spomin na lepe in srečne dni. Glas, ki je to pesem pel ob največjem prazniku človeštva, je za vedno zamrl, družina, ki je na sveti večer uživala njegove lepote in skrivnosti, leži pod temi ruševinami nekje. Ta papir, to je vse, kar je ostalo od tistih lepih dni, pa še ta kaže sledove smrti.

Glas navčka prihaja od nekje. Njegov glas naznanja smrt nekoga, velja pa vsem tem, ki leže pokopani tu spodaj. Žalost, ki jo občutiš, se spreminja v jezo in prekletstvo. Prekletstvo vsem tistim, ki tako pobijajo naše ljudi. Prekletstvo vsem, pa naj bo kdor koli. Kajti mrtvi so naši ljudje! F. Dren.

NE BOMO KLONILI

London in komunistična radioodajna postaja v Tiflisu »Svobodna Jugoslavija« sta v zadnjih tednih objavila celo vrsto poročil o »uspešnih uničevanjih vojaških ciljev in objektov«, ki so jih izvedli anglo-ameriški bombniki in Titovi italijanski bado-ljevski pomagači s svojimi strahovalnimi lovci nad številnimi našimi kraji. Skoraj štirideset slovenskih krajev — mest, trgov, v večini kmečkih vasi in delavskih naselij, pokrivajo danes ruševine in pepel. Pod njimi je našlo smrt na stotine Slovencev, ki so »grešili samo s tem«, da so si s poštenim življenjem in delom služili kruh in bili še ob brnenju letal prepričani, da »zavezniki«, zaradi katerih smo izgubili državo in mnogi z njo dom, imetje in celo svoje drage, vendar ne bodo ravnali z nami tako neobzirno, kot ravnajo s svojimi sovražniki.

Prav v tem napačnem zaupanju je prišlo gorje tudi nad naš narod! Za Mariborom, Ptujem, Poljčanami, Rogaško Slatino, Št. Jurjem, Celjem, Kočevjem, Ribnico, Laščami, Žužemberkom, Stično, Št. Vidom, Jesenicami, Škofjo Loko, Ilirsko Bistrico, Idrijo, Gorico in drugimi kraji je bila tudi naša Ljubljana v petek dne 9. marca 1945 prvič okusila »svobodo«, kakršno nam pripravljajo komunisti in njihovi zavezniki. Sovražni bombniki težjega tipa — tako imenovani »liberatorji« — osvobodilci« so v veliki višini prihrumeli nad mesto in ob popolnoma jasnem in sončnem dnevu iz te višine zasuli stanovanski del Ljubljane, kjer v bližini ni nobenega vojaško pomembnega objekta, z več desetimi bomb težkega kalibra. Bombe so padale na najlepšo vilsko četrt v Ljubljani v skoraj poldrug kilometer dolgem pasu, širokem ponekod do enega kilometra, kar dokazuje, da niso bile merjene na kak določen cilj. Pod bombami so se sesule največ enodružinske hiše ali enonadstropne vile, v katerih so stanovali uradniki in delavci s svojimi družinami. Kdor je le enkrat obhodil to lepo ljubljansko četrt in videl petkovo razdejanje, ta danes ne bo nič več podvomil, kako »zavezniki« načrtno in brezvestno uničujejo tudi drugod z vso brezobzirnostjo vse od kraja, zlasti pa, da so svoj bes povsod predvsem obrnili proti civilnemu prebivalstvu. Anglo-amerikanci ne bodo nikoli mogli takih dejanj kakor koli opravičiti. Tudi ne pod krinko boja proti Nemčiji! Zgodovinski samostan v Stični! Št. Vid, idrijski grad, Ilirska Bistrica in naša kmečka naselja niso nemške trdnjave in oporišča. Tu živijo Slovenci, ki so se odločili, da se bodo borili proti komunizmu in rešili ter ohranili narod pred boljševiškim uničenjem.

V treh letih komunističnega divjanja na Slovenskem je naš narod vse preveč krvavel, da bi mogel prepustiti našo domovino boljševiškim načrtom. Prevelik je bil naš krvni davek za anglo-amerikansko-boljševiške koristi, da bi klonili

zdaj, ko zadajamo komunističnim krdelom na naši zemlji zadnje udarce.

Naš narod ne more na drugo pot, najmanj na pot, ki jo določajo sklepi krimske konference! Mi smo že okusili do-brote komunistične »demokracije«, zato bomo vztrajali v boju proti njim do zmage!

Najvažnejšega ne smemo pozabiti! Krivci strašnih nesreč, ki so zadele našo Ljubljano in podeželje zaradi strahovalnih letalskih napadov, so v prvi vrsti komunisti! Že pred meseci so domobranci zaplenili arhiv VII. korpusa in našli kopije izvornih kart in načrtov, na katerih je rdeči obveščevalec točno označil točke v krajih, ki jih je treba bombardirati. Vsi ti kraji so že doživeli strahovalne napade. Glavni obveščevalec za IV. zono Ljubljančan Kamnikar, član KPS, ki so ga ujeli v zadnjih čistilnih bojih, je to potrdil. Obveščevalna NOV in POS imata posebne ljudi, ki poskrbe za taka »osvobodilna« dejanja, ki so jih že doživeli številni naši kraji, potrebne podatke.

S tem seveda ne trdimo, da so le komunisti krivi strahovalnih bombardiranj in uničevanj slovenskega narodnega premoženja! Izvrševalci vsega tega so anglo-ameriški strahovalci, ki menijo, da bodo s sklepi krimske konference in s strahovalnimi napadi na dežele tako imenovanih »zasužnjenih« narodov, te »rešili in osvobodili«, ko dejanski s tem podpirajo boljše vizacijo in resnično zaslužnje vseh malih narodov, ki jih skupno z boljševiki uničujejo. Naš narod zato ne more verjeti sklepom krimske konference, saj vendar sam spoznava prve sadove krimskega prokletstva in laži. Verjeti ne more, ker »zavezniki« hkrati z letaki blestečih fraz krimske konference, ki naj »osreči« človeštvo in »osvobodi« zaslužnjene narode, sipljejo iz istih letal bombe, uničenje in smrt!

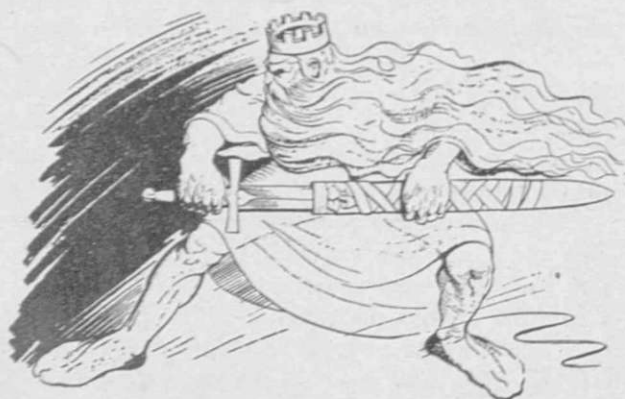
Je to osvobojevanje? To je uničevanje! Mar naj še kdo verjame londonskim in tifliskim lažem o bombardiranju »vojaško važnih ciljev«! Bo še kdo verjel, da so anglo-ameriška letala pred nedavnim uničila v Novem mestu »vojaško muni-cijsko skladišče«, ki ga doli nikoli ni bilo?

Ne! Vsi vemo, kaj je cilj anglo-ameriških strahovalcev in njihovih zaveznikov! Naš odgovor zaveznikom se glasi: »Mi hočemo živeti!« — komunistom: »Tudi tako ne bomo klonili, temveč vas še bolj bili, tolkli do zadnjega! Tisoči uničenih domov, ki ste jih požgali v treh letih, desetisoči žrtev, ki ste jih pobili, nas obvezuje, da vztrajamo! Novo trdno voljo za boj do konca in zmage nad vami pa nam krepijo tudi zadnji dogodki in nesreča Ljubljane! Bili vas bomo do zmage, ker vemo, da bomo le z isto rešili narod in njegov obstoj!

Savinjc Stojan.

Peterka Odon:

NOČ GRE NA TUJE

Udaril si, Gospod! Tvoj bič peklà v nas žge,
kot razkaljena šiba beda sika!
In mnogi ne vedo, da molijo malika,
človeka-zver, ki ugrabi jim prav vse.

Imeli smo ljudi — stebèrè granitne v rodu —
odpadli lastni brat jih je pobil,
po rodni zemlji val krvi razlil,
iztrgal vesla bednemu je brodu.

Požgal očetu svojemu je domačijo,
oskrunil bele dvore svetih hiš,
v divjanju je preklel odrešujoči križ
in svoje brate pahnil v beračijo.

Tedaj pa vstal je kralj Matjaž iz gore,
pravice meč se je zasvetil v noč
in strašno pesem kazni pevajoč
zdaj nosi Smrt v krvnikove šotore.

O sestre, bratje! Noč gre že na tuje
in zarja bo prišla in novi dan,
zlo sipajoč tiran bo poteptan:
že zadnjo zmagò naš vojak bojuje!

»Skrivnost« komunizma

Silo, s katero je razburkala Osvobodilna fronta nekatere sloje v našem narodu, uporabljajo njeni zagovorniki kot dokaz nujnosti in upravičenosti njenega obstoja in pravilnosti njene poti. Pri tem svojem dokazovanju skušajo ustvariti videz nekakšne samoniklosti in spontanosti »narodno osvobodilnega« gibanja, mnogo govorijo in pišejo o volji ljudskih množic, o množični volji, o množičnem gibanju, o volji svobodoljubnih narodov ali o svobodoljubni volji narodov itd. Zagovorniki in agitatorji »Osvobodilne fronte« jo skušajo prikazati kot plemenito hčerko, ki da se je rodila iz nič manj plemenite in iskrene bolečine majhnega naroda, ki ga je zadela po krivdi drugih težka nesreča — izgubljena vojna in izgubljena država.

Za nas je bilo takoj spočetka povsem jasno, da je to govorjenje vedno samo maska, da je to govorjenje o raznih »svobodoljubnih voljah« ponarejen krstni list, ki naj bi zakril prave korenine, iz katerih je pognala ta zajedavka na našem narodnem telesu. Za nas je aksiom: OF je iz komunizma in za komunizem. Tudi njena »samoniklost«, »silnost«, »množičnost« itd. imajo svoje korenine v komunizmu in s komunizmom te pojave lahko dovolj razložimo. — Najmanj pa je »silnost« ali »množičnost« že tudi dokaz za upravičenost. Snežni plazovi, ki se trgajo ob spomladnih odjugh na prisojnih planinskih strminah, so tudi nekaj naravnega in silovitega in nastanejo zaradi naravnih zakonov, ki v resnici veljajo — toda niso zaradi tega nič manj uničevalni in nevarni vsemu, kar srečajo na svojem tiru.

Priznavamo komunizmu neko notranjo silo. Komunist sam veruje v svoje ideje in je istočasno strasten osvajalec drugih za komunizem. V njem je notranja napetost, ki si išče duška in izhoda v silovitem širjenju in agitaciji za svoj »prav«, ki ne izbira sredstev, da doseže svoj cilj. Njegova redna sredstva so med drugim od ustne propagande, prijateljskih stikov, rdeče pomoči, vse tja do pretkanega prišepetavanja javnemu mnenju, vohunstva, strojnice in bombe in krvavega upora z ropom in pobojem. Komunist je sam suženjsko podvržen svoji ideji in hoče enako podvreči tudi druge. Ne ustavi se niti pred mikroskopično doslednem uničevanju svojih nasprotnikov — in to ne samo načelnih in odkritih protikomunistov, marveč tudi vseh tistih, ki bi mogli postati kdaj koli po njegovih pojmi njegovih nasprotniki, ki nosijo v sebi kal upora proti komunizmu, ki po svoji krivdi ali pa brez nje — to je komunizmu vseeno — ne spadajo oziroma ne morejo spadati v komunistični raj in jih je zato treba dosledno iztrebiti.

Drevo komunizma ni rodilo dobrih sadov — marveč vedno in povsod pri nas in drugod — slabe sadove. Te sadove smo dovolj okusili in vemo, kako so grenki. Tudi drugod so jih okusili in spoznali, kakšen je komunizem v jedru. Komunizem je lahko varal lahkoverne, dokler je bil daleč. Kakor hitro pa so nastali pogoji, v katerih je mogel pokazati delec svoje moči in načina dela, se je že osramotil pri večini naroda. Dano nam je bilo, da smo za trenutek pogledali skozi ozko špranjo v temo komunističnega podzemlja. Dovolj smo videli. — Vso globino komunistične teme pa bi nam mogel predočiti šele tisti, ki je sam osebno prehodil ves mračni labirint in vse stopnice komunističnih kleti, ki je sam živel v komunističnem sistemu, ki je mogel občutiti tisočere podrobne zlobnosti, ki jih komunizem prizadeva vsako uro in vsako minuto svoji žrtvi — človeku.

Sad komunizma je zlo. Sila komunizma je v sproščenosti zla. Skrivnost zla je tudi skrivnost komunizma.

Liberalizem s kapitalizmom je izkoriščal in počasi ubijal človeka — telesno in duševno. Jemal mu je pravice, zahteval je od človeka, da postane stroj in suženj stroja. Ko se je človek izrabil, ga je zametaval. Dobre strani v človeku so odmirale zaradi teže dela in omtične naglice življenja, enoličnost je ohlajala toploto srca. Tehnika s svojimi vrtoglavi konstrukcijami je rastle v očeh človeka do neba in z njo njegovo zaupanje v vsemogočnost razuma. Napuh se je dvigal in kipel v pričakovanju, da bo zdaj zdaj sklatil prvo zvezdo z neba. Porušilo se je soglasje v dušah, porušilo se je soglasje med stanovi in narodi. Milijoni in milijoni so bili pahnjeni v mrzlo in poniževalno revščino po usodnem naključju prav zaradi napredka človeštva, ki se je hotelo osvoboditi večnih postav. Ti milijoni bednih so nosili in ljubosumno gojili na dnu src kakor najdražji zaklad — iskro sovraštva — ne samo sovraštva do bogatih, temveč iskro zagrenjenega in uničevalnega besa do vsega dosedanjega sploh. Ti milijoni so čakali na znamenje, da zažgo svetovni požar maščevanja.

Znamenje za svetovni požar prinaša komunizem. Vendar ne — kakor pričakujejo mnogi zapeljanih — v odrešenje žrtvam kapitalističnega sistema, marveč komunizem pomeni dokončen pokop vseh njihovih dosedanjih upov na boljše in lepše življenje, komunizem pomeni padec delavskih in kmetijskih množic pod še hujši, suženjski, da, dokončno brezupni jarem.

Komunizem pomeni prihod ugodnih pogojev za izbruh splošnega zla. V nekem fantastičnem romanu beremo, da je imel skrivnostni kitajski učenjak posebne kemične snovi, s katerimi je ustvaril ozračje, ki je bilo posebno ugodno za razvoj gliv plesni. V tem ozračju so se glive plesni v nekaj trenutkih bohotno raz-

astle v ogromne rastline. Hipoma so dozorele in se razpočile, njihovi trosi pa so uničili vsako živo bitje, ki je zašlo v bližino.

Komunizem pomeni tako ozračje, v katerem se vsako, tudi najmanjše zlo razbohoti do ogromnih velikosti, se razpoči, razbesni in zastrupi vse okrog sebe. Komunizem je zlo; zlo v bistvu, zlo v temelju in zlo v vrhovih, komunizem je posebljenost zla. Komunizem pomeni sproščenost zla, stopnjevanje zla do najvišjih atmosfer, pomeni sproščenost vsega temnega v človeku.

Komunizem je nasprotje dobrega. Dobrega, kakor ga pojmujejo tisti, ki jim daje najvišja merila za vrednote narava — in dobrega, kakor ga pojmujejo tisti, ki jim daje najvišja merila za vrednote vera. Komunizem je stoddostno nasprotje vere v dobro. To je vera v zlo, je kraljestvo zla, je češčenje zla. Komunizem poviša na oltar temno stran človeške narave in pred njenimi zahtevki upogiba kolena.

Od kod in zakaj je zlo na svetu — to je za človeški razum vsekakor velika skrivnost in mu ni dano, da bi jo razrešil. V toliko je in bo komunizem vedno skrivnost. Vse drugo na njem je zelo jasno.

Zla je na svetu veliko. To vsi občutimo. Vsi neprestano trpimo zaradi neštevilnih vsakodnevnih stvari, ki nam prizadevajo večje ali manjše zlo. Komunizem pa je največje zlo in povrh še organizirano zlo. — V vseh stoletjih zgodovine so se najplemenitejši možje in žene vedno goreče borili za zmago dobrega nad zlom. Podobno se hočejo boriti komunisti mnogokrat v neki blazni vročici za zmago svojega temnega kraljestva. Nikjer ni razloga, da ne bi komunisti hoteli dobro pripraviti in voditi svojega boja za zmago zla. Dostikrat ljudje istovetijo komuniste s tropami raztrgancev in ušivcev, ki ne vedo, kaj bi. Res je pri naših komunističnih odredih večidel taka tropa; to so prisilni mobiliziranci — ker pravih komunistov — članov partije ni veliko in ker se ti skušajo držati vedno v ozadju, od koder bi radi vodili vse svoje podvige. Toda zaradi tega partijci vseeno dobro vedo, kaj hočejo. Tisti udarci, ki ne zadevajo partijcev, ne zadevajo dobro.

Enako se druži z enakim. Ko je komunistična partija ustanovljala »Osvobodilno fronto« po našem ozemlju, so se znašli v prvih trenutkih v njenih vrstah vsi delomrzneži, vse moralne propalce in izgubljene eksistence, skratka: vsa vaška, trška in meščanska sodrga, ki je zasedla vodilna mesta pri »narodno osvobodilnem« gibanju. Spomnimo se na različne Vencajze, Mrške, brate Erjavce itd. O delu takih izgublencev in sadističnih morilcev je bilo že dovolj povedanega in napisanega.

Toda kako naj razložimo sodelovanje z »Osvobodilno fronto« tako zvanih boljših ljudi, ki so veljali v javnosti vedno tudi za kolikor toliko poštene in verodostojne?

Vsi vemo, da je temelj komunizma vera v snov, surovi materializem brez duhovnosti. Kdo drugi je komunizmu potem bližji kakor tisti, ki živi kot vernik snovi, pa čeprav materializma ne izpoveduje? V večini primerov so naši »boljši« ljudje izpovedovali vse kaj drugega kakor materializem. Toda to izpovedovanje vere v duhovnost, ta njihova vera v lepše in boljše je bila samo plitva zunanost, samo pravilo lepega vedenja. Pod zlikano masko družabnih pravil pa smo vedno lahko našli surovo snovnost, surovo življenje po veri v snov, življenjski materializem. »Osvobodilna fronta« je potegnila s takih ljudi tenko skorjico navideznega idealizma — in tako se je zgodilo, da smo dobili n. pr.: iz nekaterih bivših advokatov — rdeče krvnike, ki so obsodili na smrt stotine ljudi; iz bivših kulturnih delavcev — plačane kričače glorioze samodržcu Stalinu; iz zastopnic tako zvanega nežnega spola — strahovite krvočolne hijene itd.

Navidezni idealizem in navidezna poštenost sta se razblinili v nič. Na narodnem telesu se je odprla široka in globoka gnojna rana — boleč čir moralne propalosti. V kolikor ne vemo, kako globoke korenine ima ta čir, v toliko je delovanje komunizma za površnega spremljevalca dogodkov dokaj skrivnostno.

Vsa »nujnost«, »samoniklost« in »spontanost« osvobodilnega gibanja je toliko »naravna«, kolikor so »naravne« temne sile v človeku. Vsa volja »ljudskih množic« ne stremi morebiti po pravični razdelitvi dobrin, marveč se krivi v besni želji po neomejenem uživanju, ki so ga bili do sedaj deležni samo nekateri. Občutljivejše pristaše varajo partijci z mistificirano podobo svobode, ki da bo vznikla iz ruševin in krvi, ki so jo prelili. Pravi partijec pa se ob govorjenju o svobodi skeptično nasmehne, ker se zaveda, da so spevi o svobodi samo varljiva maska za lahke duhove.

Dejstvo je, da je pokvarjenost prodrla v današnjem svetu globoko. Kdor bi na hitro pogledal stanje dejstev, bi morda za trenutek zdvomil. Vendar mi verujemo v zmago dobrega nad zlom. Verujemo v zmago duhovnosti nad snovnostjo. Ne smemo se dati prevariti in preslepiti kričeče pošastnim slikam, ki jih predvaja pred nami zlo ob svojem divjem plesu preko naše domovine. V sebi nosi kal poraza in propada. — Je pač vedno tako: pijanca, ki se dere na ulici, slišimo lahko na kilometre daleč — molka tisočev treznih ljudi pa ne moremo slišati. Zlobnež mora kričati, se mora hvaliti, se mora opravičevati, če se hoče uveljaviti — dobro delo se pa samo po sebi hvali. Sušteršič Mirko.

ZA KULISAMI

Domobranci korakajo po ulici proti Operi.
»Prosto — k operni predstavi!«

Vojaki in civilisti, žene in dekleta, vse hiti čez trg pred Opero, ki stoji tu že okoli pol stoletja kot okamenela zgodovina slovenske kulture. Pri vhodu in blagajni je prava gneča. Mnogi s plaščem odložijo v garderobi tudi vsakodnevne skrbi. Se bežen pogled žena v ogledalo in že gredo v parter in lože, ki se naglo polnijo. Tu že vlada praznično razpoloženje. Mladina si je izbrala svoje prostore na obeh stojiščih.

Pričakovanje napolni gledališče. Tiho šumijo tiskovine s programi. Iz orkestrovega prostora se dvigajo mešani glasovi glasbil, ki jih bodo filharmonistične spretno roke kmalu uglasile.

Zvonec opominja zakasnele, da brž zasedejo svoja mesta. Luči ugasnejo, žarometi zažare. Stebri in okraski na ložnih naslonjalih se v temi bleste kot skrivnostni ornamenti. Dirigent ima v rokah taktirko. Še sekundo in glasbila so pripravljena. Svet izgine in iz vabljevih melodij se poraja svet sanj.

Pa pustimo goste in glasbo ter pojdimo prav tiho skozi stranska vrata in smuknimo za kulise.

Žarometi nas slepijo. Rinemo naprej v poltemo. Ze zavonjamo barvo in nališp. Tu so velike barvane kulise. Postavili so jih ob stene ali jih obesili. Vabljevi so žarometi pod stropom, sofiti in lepe pokrajinske kulise. Srečavajo nas igralci. Medtem ko se pred zaveso pričinja uvertura, »Gospa Venera« leže v razsvetljeno školjko, k njenim nogam pa se skloni dr. Pöltzer, znani nemški Wagnerjev pevec.

Delavci so že uro prej pripravljali oder za predstavo. Stopnice, lesene podstavke, mostove, vse to je bilo treba postaviti. Nastavke so pokrili s pregrinjali; grmovje je zraslo, cvetje vzcvetelo. Na visokih lestvah pa so pritrdili drevesne krone in postavili drevesa. Sestaviti je bilo treba tudi arkade za kraljevo dvorano, Venerino školjko in grad Wartburg. »Čudežni svet in notranjost Venerinih gora« so umetniško pripravili.

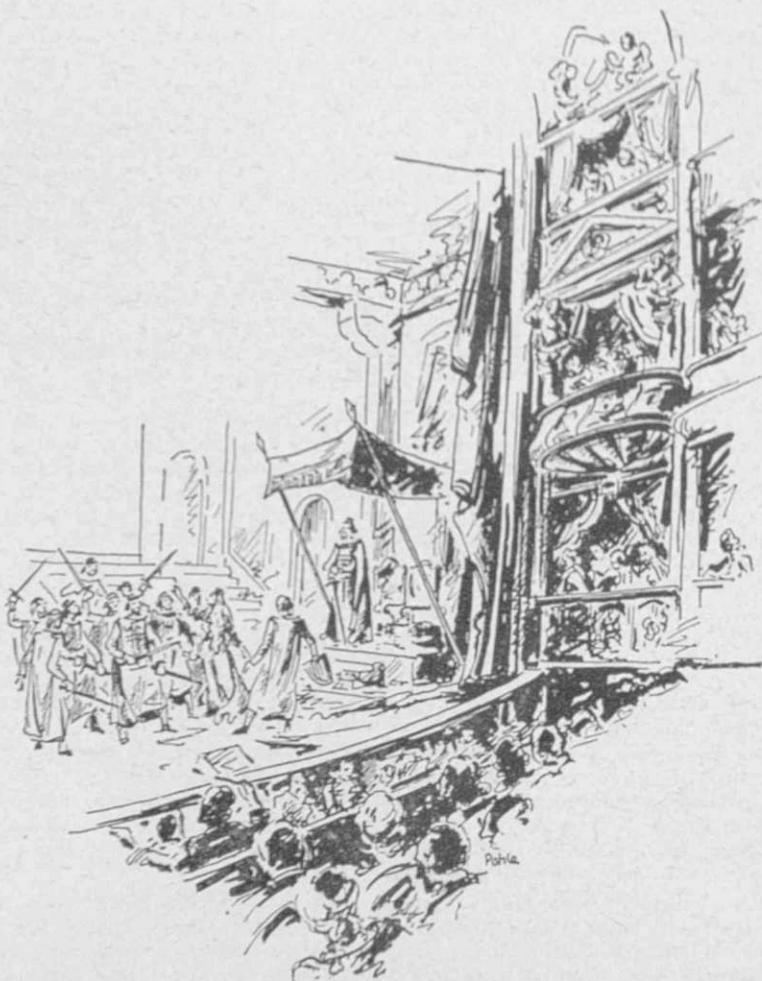
Dneve in tedne traja predpriprava za uprizoritev takega dela. Zanj je treba sposobnih, da ostane delo na umetniški višini. Oder je kot občutljivo glasbilo, podobno veličastnim orglam z mnogimi registri in manuali. Vsi sodelujoči — pevci, orkester in dirigent ter režiser so polni umetniške ideje, ki je prevzela tudi slikarje, da so poslikali velike platnene stene za prireditve.

Slovenci ljubijo glasbo in gledališče. Pestra kakor motivi ljudske umetnosti je melodija večglasnih slovenskih narodnih pesmi. Daleč do male vasice sega njihovo veselje za gledališče. Večkrat pripravljajo manjše prireditve tudi v podeželju in često celo težja dela. Ta narod posebno ljubi spevoigre. Ta ljubezen je rodila slovensko glasbeno umetnost in tudi opero. Ni slučaj, da se je ravno v Ljubljani, mestu cvetoče duševne kulture, razvila iz početkov diletantske igre operna gledališka umetnost. Prav v Ljubljani je bila prva evropska filharmonična Akademija, in sicer je bila ustanovljena leta 1702 kot »Academia Philharmonicum«. Sam nemški skladatelj Beethoven je podaril svojo šesto »Pastoralno simfonijo« Ljubljanskemu filharmoničnemu društvu, Haydn pa eno mašo. Znameniti nemški skladatelj Schubert si je mnogo prizadeval, da bi postal glasbeni profesor na tej Akademiji. Tudi Gustav Mahler je za svoje dirigentske uspehe dolžan zahvalo Ljubljanski filharmoniji. Sloviti pevci so se izobraževali na tej ljubljanski šoli in tu pridobljeno znanje ponesli po vsej Evropi.

V Ljubljani so takrat izvajali zlasti nemške, francoske in italijanske skladbe. Vsa Evropa je imela tu svoje glasbeno središče. Počasi je tu nastala in se razvila izvirna slovenska glasba. Slovenska pesem je stopila v ospredje, zamislila se je na posebnost slovenskega petja, njegovo glasbo in njegov občutek. Nastale so nove skladbe slovenskih pesmi. Nastopili so mladi skladatelji slovenske komorne in zborne glasbe.

Prvi početek slovenske opere je treba iskati pred sto leti (1848) v spevoigri Miroslava Vilharja. Njemu so sledili Ipavčevi bratje, ki so ustvarili opereto »Teharski plemiči«. Viktor Parma je podaril Slovincem pet oper in štiri operete. Spomin njegove smrti (pred 20 leti) so v Ljubljani pred kratkim obhajali s posebno predstavo. Njegovo opero »Stara pesem« bodo še večkrat ponovili. Njegova dela so izvajali tudi na drugih evropskih odrih. Friderik Sirca je zložil pod imenom Risto Savin tri opere in Foerster nam je poklonil lepo slovensko opero »Gorenjski slavčeki«.

Po prvi svetovni vojni so nastopili na Slovenskem novi, moderni stvaritelji, tako nadarjeni Marij Kogoj, ki se je izobrazil na Dunaju in se proslavil s svojo opero »Crne maske«; žal, da mu je bolezen preprečila nadaljnje delovanje. Matija Bravničar, sodelavec opernega orkestra, je podaril slovenski umetnosti kar dve operi. Po delu velikega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja je nastala njegova znamenita opera »Hlapec Jernej in njegova pravica«.

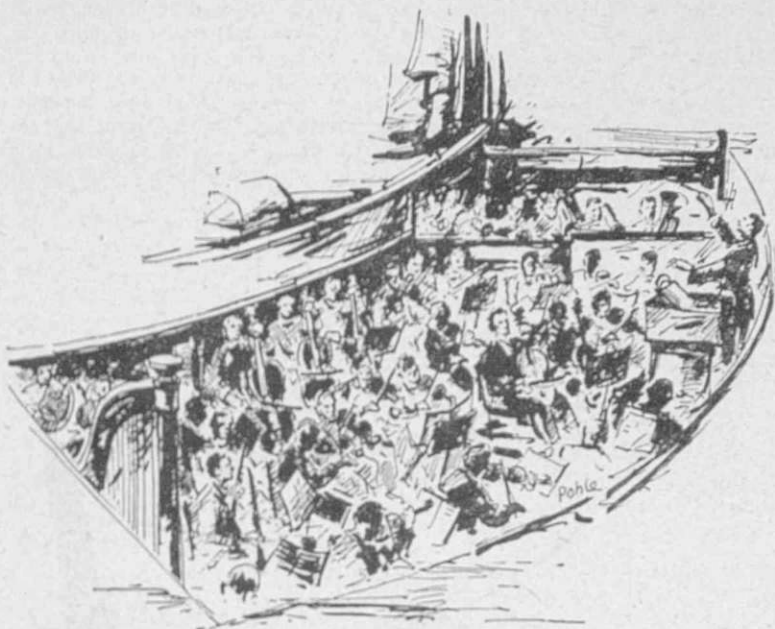

Sedanji operni dirigent dr. Svava Danilo je zložil »Kleopatro« in »Veroniko Deseniško«. Slednje še niso uprizorili. V Ljubljani je še mnogo skladateljev, ki so kljub težavam sedanjega časa neumorno na delu. Tako n. pr.: Lucijan Marija Skrjanc, Blaž Arnič, mladi Lipovšek in drugi. Lipovšek se je še pred kratkim proslavil v Solnogradu s svojimi 20 mladinskimi deli.

Dela slovenskih skladateljev so medsebojno povezana. Ne žele si tuje, posebne glasbe, temveč se zavedajo svoje stare evropske glasbene tradicije in ustvarjajo svojo lastno narodno glasbo.

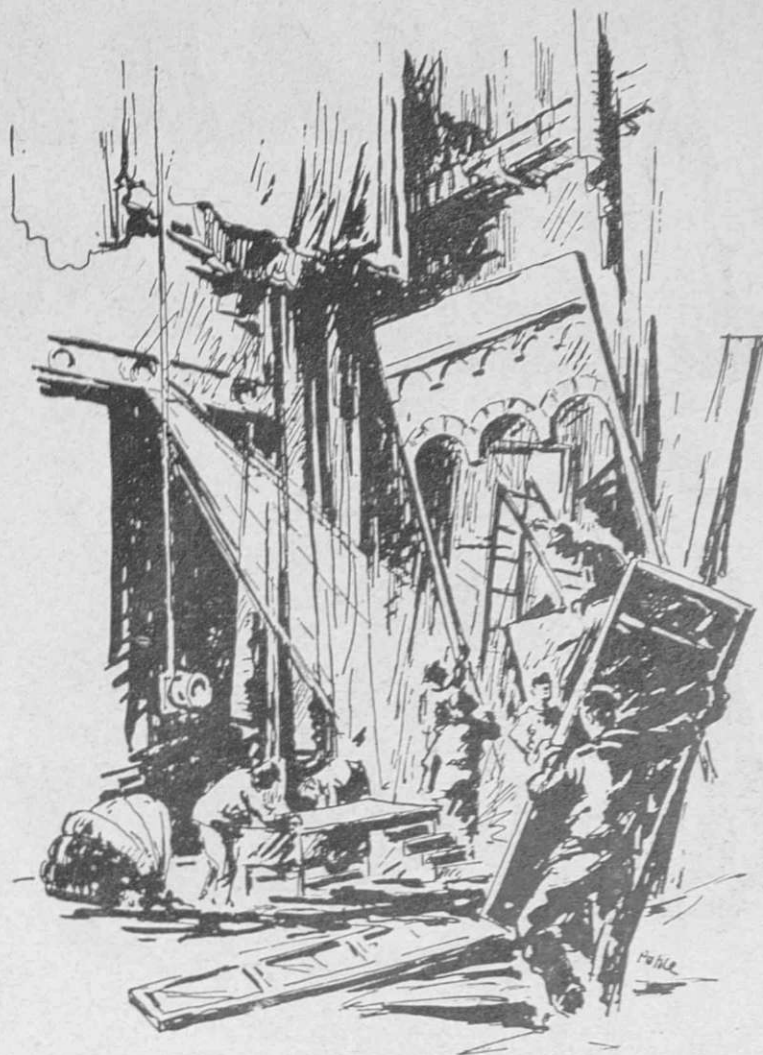
Obiskal sem opernega direktorja Vilka Ukmarja, ki je poleg upravnika Herzoga duša Ljubljanske opere. Gospod direktor mi je podal sliko o početku in razvoju slovenske opere in glasbe.

»Gledališče mora biti tempelj,« je dejal, »iz katerega izvirajo lepota in vse etične vrednote. Zato sem se odločil v tej sezoni za

»Tannhäuserja«. Wagnerjeve ideje so čiste in vzvišene. Tako delo je vredno truda. Uprizarjal bi rad samo dragoceno, ker samo to vzpodbuja. Vse zunanje, kar najdeš pri modernih operetah, pa bi rad potisnil v ozadje.

Za letošnjo sezono imamo v pripravi celo vrsto znamenitih del, tako Verdijevo »Aido«, Weberjevega »Freischütza«, Mozartovo »Zauberflöte« in Korzakovo »Scheherzado«.

Naše gledališče ima sedaj same domače sodelavce, medtem ko je še leta 1918 v izdatni meri bilo navezano na tuje moči. Da finančno vprašanje pri vsem našem delu mnogo pomeni, je razumljivo. Naše gledališče prejema znatne državne podpore, ki omogočajo ravno sedanje delo. Ves nivo se je s tem povzdignil. Začeli smo z opernim študijem, v katerem vzgajamo pevski naraščaj. Pri predstavi Mozartove »Zauberflöte« bodo te moči že sodelovale. Imamo tudi novo baletno šolo s 40 učenkami in veliko učilnico.

Tako je Ljubljanska opera zares ognjišče slovenske kulture in vzgajališče slovenskega umetniškega življenja.

Vojni poročevalec Viljem Schulz.

Sonet današnjega dne

Domačih hiša v zubljih se je skrila,
ognjeni žar nam v lica seva naša,
slovenska vas postala ognja paša,
solzé slovenskega očesa pila.

Slovenska trupla tla so poljubila
kot rože, ko razsaja trda suša,
preteklih dni sadove vsak okuša,
okoli nas se groza je ovila.

Mi bratje pevci smo mrljskih zborov
in naši vrti so grobovom slični.
Obšla je misel maščevanja gnévov

kot mrk pozdrav z onostranskih korov
človeški rod na njega polji mučni —
in sam sem v zarji razžarel teh dnevor.

Stibilj Boris.

NAREJENI MUČENEC

Bitka za vrh in postojanko se je končala s popolnim porazom.

Deli razbite brigade so udrli med splošno zmešnjavo kakor podgane iz potaplajoče se ladje; posamezni bežeči in upehani oddelki so drveli nizdol po bregu na ves plav in iskali kritja v gozdu, ki je ponujal svoje zavetje na nasprotni strani dolinice. Za njimi se je usipalo jekleno zrnje iz bruhajočih strojnic in minometi so metali svoje debele izpljunke vse križem mednje; ko je padlo na tla, je brizgnilo kakor krvava slina in se žvižgaje razletelo; temu in onemu se je pocedila kri iz raztrganih hlač; bosa noga je ostala zadaj v stopalu, roka s puško je odpadla; titovka s kosi kože, koščic in z lasmi je zaplesala v zraku in pristala na umazani rjuhi snega. Vmes so treskale bombe; fantje so v divjem ognju drveli po hribu navzgor, jih metali skozi votline njih iztaknjenih oči vanje, strehe so se prekopicemale kakor z mize zbiti peharji; v očeh jim je gorelo, iz ust so jim vreli vriski in zadnje odporno gnezdo v zadnjem bunkerju se je razletelo s kosi raztrganih oblek in krvavega človeškega mesa, omadeževanega z gramozom in prstjo kakor izbruh ognjenika.

Raztepeni kot kup listja v zamahu viharja, umazani, s cunjami na sebi, ki so spominjale na obleko, skozi katere se je tu in tam razkazovala golota človeškega telesa, so drveli na vse strani, si iskali izhoda med zasedami in napadalnimi gnezdi, kričali, tulili od bolečin, preklinjali, hropeli in puščali krvavo sled za seboj. Tovariši na desni in levi so padali, se prekopicovali, vstajali, se sesedali, se grabili za prsi, noge, glavo, kolena, trebuh, se vlekli po vseh štirih dalje, se poskušali dvigati ter hropeči ostajali na razbrozganih, od blata in krvi umazanih sneženih tleh.

Dan je bil pravkar odprl oči; sonce se je vzpenjalo tam daleč zadaj izza položnih hrbtov gorá kakor ogromna kovinsko žareča žoga; pred njim so viseli oblaki kakor razparana zamazana rjuha; skozi nje je vrela gosta mehka svetloba, rumena kakor pleve in vrela kot iz blazine ter padala na hladne, bele in molčeče hrbte gorá. Prostor se je razširjal počasi kakor vodni kolobarji na gladini, se prevesil čez zobčasti obroč gorá naokoli ter neomejeno zapljuskal v veselje.

Treskanje bomb, klotanje strojnic, prasketanje pušk in žvenketajoči poki min, kričanje, kletve, stokanje, hropenje, klici na pomoč in gomazenje naskakujočih in bežečih nog po snegu je divje raztrgalo blaženo jutranjo tihoto. Toda hudourni vrelec glasov se je unesel, valovi molčanja so se zgrnili — hrib je bil zaseden.

Fantje s poveljnikom na vrhu griča so se razlezli v notranjost vasice, ogledali z naperjenim orožjem vse vogale poslopij in pretaknili hiše, pobirali plen, odnašali ranjence ter jim obvezovali rane.

Spodaj v dolini je zadnji rdečkar brez puške in kape drvel po snegu, toda preden je mogel planiti v grmovje onstran potoč-

ka, ga je podrla krogla. Divje je zatulil, telebnil vznak in molče obležal.

Mrlički so ležali vse vprek po snegu; brzostrelke in puške, bombe in strelivo je ležalo med njimi, ki so ga bili na begu odmetavali, da bi mogli laglje bežati in uteči. Med sestradanimi, izsušenimi obrazi, katerih koža je spominjala na ustrojeno svinjino, in plesnivimi, zmrščenimi in potnimi lasmi, med bledimi, nežnimi, kakor breskev sočnimi lici šestnajst- in sedemnajstletnikov, ki so še v smrti kazali svoje velike, začudene in v grozo bolščeče oči, so ležale tudi »borke« v sivih nerodnih hlačah iz debelega vojaškega sukna. Ničesar na njih ni kazalo na ženskost, nežnost in mladostnost — vse je bilo ubito, izpito, pohojeno in od velikega trpljenja in mrtve toposti razdejano; s teh lic se trdimi, odbijajočimi potezami je nemo kričala ubita, onečaščena, izgrešena in zavrzena mladost in življenje, ki je v kalno mlako krvi padla kakor osut pokošen cvet, ne da bi bila narodu darovala svoj zdravi sad.

Ubežna brigada, brez polovice orožja in tretjine moštva, na pol bosa, vsa upehana, razmrščena in preplašena, se je zbrala v dolinici pod sosednjim hribom. Tovariši so preklinjali, godrnjali in bili kar se dá slabe volje. Poveljnik je metal vso krivdo na ubitega stražarja, ki je bil premalo previden; trdil je, da je moral spati, ker so bili popolnoma iznenadeni. Brigadni komisar je padel; njegovo dolžnost je takoj začasno, dokler ne bo potrjen od višjega poveljstva, prevzel komisar prve čete.

Poveljnik in komisar sta bruhala jezo na moštvo, ki je bilo premalo vztrajno in vzdržno ter bežalo na vrat na nos, moštvo pa se je na tihem jezilo na poveljstvo, ki je prvo bežalo in ni dajalo potrebnih povelj. Razločno se je slišal glas, da je bolje pri »belih« kakor pri njih, da je čedalje večji nered in zmeda in da ne bo tega bežanja in preganjanja nikoli konec.

Novi brigadni politkomisar se je srdito zagledal v to razcapano, lačno in godrnjajočo čredo in najrajši bi bil začel izvajati posledice — odpošiljanje najbolj predrznih, ki so si največ upali reči, v trinajsto brigado, če se ne bi bal še hujše nejevolje ali celó upora.

»Kaj naj storimo?« je vprašal poveljnika brigade tiho in mu s pogledom pokazal nanje, ki so stali pred njima. »Godrnjajo čedalje bolj, disciplina popušča; ti mlečnozobci, ki smo jih bili zadnji mesec nalovili na Stajerskem, nam utegnemo še utesi ali ubežati v nasprotnikov tabor. Nekaj bo treba ukreniti.«

»Kaj,« je nejevoljno dejal poveljnik; »poslal bom dva partijca, naj poiščeta kakega našega mrliča, ki je padel na begu, ga primerno razmesarita, nato pa ga jim pokažemo, kakor da so ga oskrunili »beli«; ti boš pa pri tem imel primeren poučen govor, ki naj vsaj pri teh mlečnozobcih dvigne moralo, oziroma jim vlije strahu, da jih ne bo več skominalo po nasprotnikovem taboru. Zadnje čase se jih polašča neka čudna negotovost, v očeh jim berem, da te domobranske sodrge nič več ne sovražijo in to je za nas, tovariš, slabo znamenje.«

»Tudi jaz isto opažam. Res, to bo najboljše sredstvo za vcepitev novega strahu in sovraštva do naših izkoreninjenec. Takoj moram misliti na to, kaj jim bom povedal.«

»Tovariša Tarzan in Tulči, stopita naprej! Sem do mene!« je zapovedal brigadni poveljnik. V glasu mu je zvenela nejevolja, ker je bil na begu izgubil titovko; sneti jo je moral enemu izmed tovarišev z glave, da si je priskrbel pokrivalo.

Partijca Tarzan in Tulči sta se izluščila iz prezebajoče gneče. »Izvoli, tovariš poveljnik!«

Brigadni jima je dal znamenje, naj gresta z njim nekoliko na stran. Sel je z njima med bukovimi debli, dokler se mu ni zdelo zadosti proč, da ne bi ostali slišali povelja.

»Cujta, tovariša. Pojdita skoz naše straže tu v gozdu v smeri našega boja in bivše postojanke, dokler ne najdet a enega izmed naših borcev, ki je padel. Če je na varnem kraju, tako da se ni bati sovražnikovega iznenadenja, kar na mestu korenito opravita svoje delo; ti, Tarzan, ki si hrabrejši, ostani na mestu, ti, Tulči, pa mi pridi sporočit, da je opravljeno. V primeru, da ne bi bilo varno, prinesita mrtveca, ko vse opravita, semkaj. Saj menda vesta, kaj mislim: morata ga sleči, mu iztrgati jezik, iztakniti oči, porezati ušesa, polomita mu kak ud, tu pa tam ga malo razrežita, sploh, izvršita mučeništvo nad njim, da ga pripravimo za politično uro. Da o tem razen vaju ne sme nihče vedeti, menda ni treba poudarjati. Na vaju se zanesem. Pojdita in storita, kakor sem ukazal!«

»Razumeva, tovariš poveljnik!« sta odgovorila partijca Tarzan in Tulči ter se izgubila v bukovem lesu.

Malone ob robu gozda v podnožju nasprotnega brega nekdanje njihove postojanke sta v snegu našla partizana, ki je padel na begu. Poznala sta ga. Bil je tovariš Ljuti, mlad, čokat, drzen in trd fant, ki je nerad bežal iz boja in navadno bil pri zadnjih; znan je bil kot nekaj vzgojnik novincev, ki jih je navajal na trdoto razbojniškega življenja s tem, da se je posmehoval onim, ki so prve dni tega izgubljenega življenja bili molčeči, pobiti in pred sotovariši tajili solze, ki so jim siloma lezle v oči ob strašnem razočaranju, ki so ga doživeli; zasledoval in nadzoroval jih je povsod in jim neprenehoma stavljal samega sebe za zgled. Kazal je na svoji dve brazgotini, ki sta mu pačili široki koščeni obraz, se hvalil, da se ga krogla belčkov sploh ne prime in se neprenehoma poveljeval z junaškimi dejanji, katera je s svojo bohotno domišljijo razprezal v nemogočnost; hvalil se je, da je pobil najmanj dve sto okupatorjevih vojakov in sto belčkov. Ker se je včasih primerjal s kraljevičem Markom, so mu rekli tudi kraljevič Marko.

Krogla iz domobranske puške mu je bila prebodla telo pod levo lopatico ter mu zgoraj natrgala srce.

Ko sta Tarzan in Tulči prišla do njega, se jima je zdelo, da je še rahlo premaknil glavo. Tarzan ga je potipal; blede udje so bili malone še gorki, čeprav se je telo v snegu naglo ohlajalo.

Tarzan in Tulči sta pripravila nože; obrnila sta ga na hrbet, ga sezula in slekla.

»Fej, pa se mi le gabile« je pljunil Tarzan, ko mu je bil iztrgal jezik. »Če bi bil to kak belček, ne bi nič rekel; zlodja izdajalskega bi živega cvrl, pa ne bi trenil, ampak takole našega človeka in še fanta, karšen je bil naš Ljuti, fej, res kar gabi se mi! Pa da sva morala najti prav njega, ko sva bila z njim taka prijatelja. Škoda ga je. Neprenehoma mi je mlel, koliko

belčkov bo še pobil in kako jih ima v spominu nabrane vse v domačem kraju, ki bodo prišli pod njegov nož ali strel; kako zmagoslavno bo prijahal v svojo vas; na vruga, zdaj pa ima, jaz sam mu moram izdreti ta vražji jezik, ki je znal take razdirati, da ga ni bilo para med nami. Se našega politkomisarja je posekal včasih. — Na,« je dejal čez čas, ko mu je odrezal desno uho, »slišal tudi ne boš več ne mojih ne drugih.«

»To bi vse šlo,« je čez čas pripomnil tovariš Tulči, ki je hladnokrvno šaril z nožem po mrličevem hrbtu, da bi mu izrezal pas kože, »ampak rečem ti, tovariš, če se kdo le količkaj spozna na človeško telo, bo pri vsem tem mesarjenju pogrešal krvi, saj vidiš, da ne teče; srce se je ustavilo in kri se je začela sesedati.«

»Brž odpri žilo,« mu je svetoval Tarzan; »morda bo pa le še nekoliko pritekla, toliko, da bo sneg bolj krvav in da ga namaževa tu pa tam. Ali pa, saj veš kaj, zdajle sem se domislil! Če bi kdo kaj pripomnil, bova rekla, da sva ga s snegom očedila. Sicer pa se kmet in hlapec tako ne razumeta na tako stvar. Kdor pa je naš zares, pa tako lahko ve kako in kaj. Tole počneva za strahopetce in emravce, da nam je ne bi popihali v nasprotno stajo med bele ovce; naj vsak ve, da ga tamkaj čaka ne samo smrt, marveč mučenje, ki bi se mu sam ponudil.«

Sonce se je vtilo iz razporka oblakov kakor kri iz rane in pordečilo jutranjo belino dneva in snega.

Razmesarjeni mrlič je ležal v snegu kakor izpljunek, ves iznakažen, vzbujajoč grozo; to ni bil več človek, temveč le še kepa z noži razbrazdanega mesa.

»Kar dober bo za naš miting,« je tovariš Tarzan s strani pogledal obdelano truplo. »Tovariš poveljnik mora biti zadovoljen. Belčkov ni za nami, to sva dobro ogledala, pa le bodi oprezen, jaz odhajam. Kmalu se vsi vrnemo.«

Obrisal si je roke in nož ob sneg in izginil med drevjem.

Tovariš Tulči je zgrabil puško in se začel sprehajati ob mrliču, zakaj začelo ga je zebsti.

Na konec veje leskovega grma je priletela sinica, zapela, se zagledala v snop človeškega mesa v snegu ter umolknila; čepela je na spečem brstu in se ni hotela umakniti, dokler ni Tulči s puško udaril po veji; menil je, da jo bo zadel, pa mu je odletela.

Krdelo je molče prigazilo med debli in grmovjem do mrliča.

Politkomisar je stopil na parobek posekane bukve ob njem. Zraven njega je stal brigadni poveljnik in ogledoval obraze; opazoval je vsakega posebej in skušal dognati, kako je deloval pogled na mučenca v snegu.

Krdelo se je na poveljnikovo znamenje z roko razlezlo v kolobar okoli mrliča. Obrazi so bili mrki in blede, iz pritrhih oči je bliskala nezadovoljnost in poplah. Nekaj jih je med njimi nosilo obveze na rokah in glavah. Mlademu vpoklicancu je kapljala kri od roba, v katerem je imel zamotan meziniec, ki mu je bil v spopadu odbit pri zadnjem členku. Bil je blede in s spačenim obrazom je tajil bolečino, ki mu je segala prav do srca.

Politkomisar je slovesno, resno in izprašujoče šel s svojimi očmi po obrazih. Ko se je srečal z nekaterimi starimi, je zapazil prikrit hudomušen nasmešek; mladi vpoklicanci pa so bili vsi blede, begali so z očmi od iznakaženega trupla do njega in pričakovali njegove besede.

Politkomisar se je ozrl na niže stoječega brigadnega poveljnika ter poveljnike čet ob njem ter z vzvišenim, narejenim glasom začel:

»Tovariši partizani! Borci naše hrabre narodno-osvobodilne vojske! Ljudje novih dni in boljšega človeka!

Pred vami leži iznakaženo truplo našega hrabrega, legendarnega junaka Ljutija, imenovanega zaradi njegove neustrašenosti, zaradi njegovih nesmrtnih uspehov, zaradi njegove drznosti v boju in discipliniranega nastopa, ki je bilo za zgled in vzpodbudo vsem, zlasti pa mlajšim borcem ter novincem, tudi kraljevič Marko. Ozrite se nanj in povejte mi, ali je to spačeno in do satanskih mej mučeno truplo še podobno človeku? Ali je mogoče, da kaj takega izvrši človeška roka, zlasti pa roka, po udarjam, roka človeka, ki neprenehoma trobi, da je boljši od nas in da je brez krivice? Rečem vam, tudi roka najbolj zavrnjenega hudodelca ne bi mogla izvršiti kaj tako peklenskega, saj nam je znanih dosti primerov, da so roparji in razbojniki

večkrat celo oteli nevarnosti človeka in mu pomagali v stiski. To, kar je bratoskrunska roka naših bratov storila, kaže sprostitve najbolj nizkotnih nagonov, nagonov, ki niso niti živalski.

Srce nam zastaja v grozi ob pogledu na to razmesarjeno in izmrvarjeno truplo, truplo, ki je sicer bilo ranjeno s kroglo v boju, kar kaže sled krogle pod levo lopatico, a je nato še živo padlo v roke našega brata, v roke našega tako dobrega, pravičnega, odpuščajočega in tako vabečega sovražnika, kar si posebno dobro zapomnite vi novopoklicanci!

Tovariši borci! To je peklenko delo naše tako svete nasprotne skupine, našega smrtnega sovražnika, ki je nevarnejši od okupatorja, kajti ta naš sovražnik ostaja na naši zemlji med nami; to je delo naših domobrancev, to se pravi ljudi, ki naj bi baje branili svoje domove in se borili za vero in Boga, poudarjam, za Boga, ki ga imajo neprenehoma na jeziku! Kdo bi mogel misliti, da človek, ki mu naj bi bil Bog vzor in najvišje merilo, more storiti tako nečloveško dejanje. Rečem vam: človek, ki se opira na Boga, ki ga ljubi in mu služi, če ni vse skupaj samo narejenost in hinavščina, mora ljubiti tudi svojega bližnjega kakor samega sebe! Toliko še poznamo vero in njene zapovedi, čeprav nam neprenehoma očitajo nekaj nasprotnega. Mi ne želimo, ne terjamo od tega tako pravičnega našega sovražnika ljubezni, ne, niti najmanj si ne drznemo kaj takega pričakovati od njega, upravičeno pa smemo terjati vsaj trohico spoštovanja človeškega dostojanstva takas, ko človek kot sovražnik pade v njihove roke. Tukaj, tovariši borci, pa vidimo nekaj popolnoma nasprotnega. Ne pravi zastoj sveto pismo: Po njih sadovih jih boste spoznali! Spoznali smo jih in upam, da ste jih spoznali tudi vi do dna njihove zločinske izkvarjenosti. Ali nam je treba še večjih dokazov za večje zverinstvo, za večjo izkvarjenost, za večjo sproščenost človeških najbolj nizkih nagonov, za večji izbruh sovraštva, za večjo naslado nad človeškimi mukami ter njegovim ponižanjem in uničenjem, kakor nam jih nudi prav tale primer pred našimi očmi, primer našega rajnega mučenca Ljutija?

IZVIDNICA

*Ozka gaz,
goreča vas,
v večer artilerija
zvoni zdravamarija.*

*Podkve konj
bobnijo; vonj
sežganih domov blodi...
v galop gremo odlódi.*

Mirko Sušteršič.

Znano nam je, da oni bevskaajo o nekakih svojih mučencih, da oblačijo v slavo in svetost izdajalce našega tako mučenega naroda in sodelavce s trinoškim zavojevalcem, ki so padli zaradi svojih našega človeka nevrednih dejanj pod našo pravično roko; toda isto bi lahko bolj upravičeno trdili mi, če bi ne bili zadosti sodobni in oproščeni temnega srednjeveškega vražarstva, zato trdim, naš tovariš Ljuti je mučenec, toda narodni mučenec in junak!

In ta naš narodni mučenec, njegove muke in kri, ki jo je junak pretil za našo stvar in vse človeštvo — o da bi bilo čimprej rešeno vezi kapitalizma in klerikalizma! — naj bo nam vsem goreč in svareč opomin, kaj bi storil z nami naš tako priljubljeni sovražnik, če bi prišli v njegovo pest, bodisi da bi bili zajeti v boju ali pa — kar naj se ne zgodi! — da bi sramotno in izdajalsko uskočili sami v njegov tabor, češ da je tam bolje in da bo on končni zmagovalac!

Tu naj si ogledajo, kaj jih čaka, vsi tisti, ki neprenehoma škilijo čez plot in čakajo na priložnost, da bi zapustili naše hrabre s slavo in toliko zmagami ovenčane vrste. Vsak izmed njih naj si zapomni moje besede: kdor koli bi uskočil v nasprotnikov tabor ali pa bi zaradi svoje malomarnosti in strahopetnosti padel v njegove roke, ga čaka tamkaj konec, podoben koncu našega junaka Ljutija! Imamo tako rekoč dnevna poročila o brezkončnih mučenjih tistih nesrečnežev, ki v boju pridejo v sovražnikove roke, kakor tudi o tistih, ki so bili toliko strahopetni in izdajalski, da so uskočili v nasprotnikov tabor; mučenja vrše na vse mogoče načine, celo pečejo jih na žerjavici, jim režejo jermena s hrbtov, zabadajo igle v meso, trgajo jezike in tako dalje in tako dalje!

Tovariši borci! Ob pogledu na to iznakaženo, mučeno in izmrvarjeno truplo, na ta satanski sad sovražnikovih rok, naj nam vstane v duši samo en sklep: mi ne poznamo ne vdaje v boju in ne uskoštva, ampak samo boj, boj do konca, do zmage in do našega popolnega zavladanja!

Smrt fašizmu in fašistom vseh vrst, predvsem belim, in svoboda narodu! —

Govornik je umolknil in stopil s parobka. Brigadni poveljnik je dal znamenje, naj bataljonski poveljnik odvede krdelo nazaj, tovarišema Tarzanu in Tulčiju pa je ukazal, naj Ljutija prineseta za krdelom, da ga bodo še isti dan slovesno pokopali.

Brigadni poveljnik in novi brigadni politkomisar sta šla molče za krdelom, ki se je izgubljalo med drevjem. Politkomisar je bil jezen sam nase, ker ni mogel s svojim ognjemitim govorom vneti in ogreti poklapane vojske. Uspeh je bil skoraj enak ničli; prav taki so se vračali, kakešni so bili prišli. Le nekaj mladičev je bilo bolj zastrašenih.

»Kaj, lagati pa zna?« se je ozrl Tarzan na Tulčija, ko sta ostala sama. »Res, prav rojen je za ta poklic. Malo pa se je še hotel izkazati, ker ga je privzdignilo mesto brigadnega politkomisarja. Še vruga bi prevaril in ga naplahital. Mladički in na novo nabrani si ne bodo upali bežati in se priglašati na domobrskih postojankah. Saj jaz nisem toliko neumen, da bi to verjel, toda glavo bi težko odnesel, ker sem bil preveč aktiven. Preveč sem jih že pospravil in to vedo.«

»Ampak, če kdo izve, kako sva midva pripomogla tovarišu Ljutiju do njegovega mučeništva, bo morala še holi padla in uspeh bo nasproten.« je zaskrbele Tulčija.

»Upam, da ni naju nihče videl. Če bi se pa le izvedelo, tovariš, no, potlej pač veš, kaj naju čaka — prestavili bi naju v trinajsto brigado. — Tako, zdaj pa si ureživa nosila in nočdiva za našimi!«

Tulčij in Tarzan sta iz vej napravila nosila, na-

Zdravje in človek

Jetra so največja žleza v človeškem telesu; težka so 1½ kg. Z večjim delom leže na desni strani za rebrnim lokom; deloma pokrivajo želodec, dvanajsternik in prečno debelo črevo. Njena naloga je izdelovanje žolči in predelava krvi, ki jo čisti raznih strupov; v jetrih se kopiči rezervna hrana v obliki glikogena (škroba). Zato so živalska jetra zelo hranljiva in jih uporabljajo celo kot zdravilo, n. pr. pri težkih vrstah malokrvnosti in slabokrvnosti. Posebno so koristna telečja in piščančeva jetra.

Le prav redki ljudje imajo popolnoma simetrično telo. Tozadevna raziskovanja in merjenja pri več tisočih rekrutov so pokazala, da imata desna roka in rama običajno nekoliko večji obseg kot leva. Zelo očitna je dalje razlika v dolžini nog in rok. Med 100 jih je imelo nič manj kot 75 za 2 cm daljšo desno roko in komaj 10 enako dolge noge!

Vrednost prehranjevanja. Statistiki so izračunali, da je v posameznih pridelkih različna količina živilskih snovi ali enot. Po teh računih hrani 1 hektar rži 5 ljudi, 1 hektar pšenice in 1 hektar krompirja 10 oseb, 1 hektar sladkorne pese pa celo 20 ljudi. Krompir in peša sta dragocen pridelek zato, ker služita ne samo neposredni prehrani, marveč tudi kot živalska krma, od koder človek dobavlja mast, mleko in meso.

Sonce suši in zdravi. Že leta 1854 je proučeval Thompson blagodejni vpliv ribjega olja na slabokrvnost jetičnih ljudi. Preizkušal je tudi druga olja, ki pa niso prinesla zadovoljivega uspeha. Samo kokosovo olje, ki se pridobiva iz na soncu posušenega kopra, je skoraj enako učinkovalo kakor ribje. Pozneje so ugotovili zdravilni učinek sonca še pri drugih na soncu posušenih živilih.

Kajenje vpliva na umrljivost. Na nedavnem kongresu mednarodnih zdravniških zbornic v Parizu so obravnavali tudi vprašanje, kako vpliva kajenje na umrljivost ljudi. Dr. Hilding Bergstrand iz Stockholma je opozoril zdravnike na dejstvo, da zmerne kadilci dosežejo običajno starost, dočim je pri strastnih kadilcih umrljivost med 30. in 50. letom človeškega življenja za sto odstotkov večja. Dr. Raymond Pearl, profesor na Hopkinsovem vseučilišču, je pristavil, da na to umrljivost ne vpliva toliko nikotin, kolikor nemir, ki se polašča strastnih kadilcev. Tudi rak v ustih in grlu je često posledica dražljajev, ki ga povzročata tobakov dim in okus.

V ustno duplino se iztekajo izvodi treh slinavk, ušesne, spodnje čeljusti in podjezičja. Te imajo nalogo, da spreminjajo s svojo slino škrobljene snovi v sladkor in jih napravijo tako bolj prebavljive. Prava prebava se izvrši tedaj v ustih in tisti, ki jedo prehitro, se ne smejo pritoževati, če dobe prebavne motnje.

Najhujši mraz, ki ga prenese življenje. 273 stopinj pod ničlo je temperatura, ob kateri umre brezpogojno vsako življenje, ker prenehajo delovati molekuli, to so mala bitja, ki sestavljajo vsako živo telo. V prostoru s to temperaturo učinkuje n. pr. ledena sveča kakor žareče železo, ki ga vržeš v hladno vodo, baker in svinec postaneta trda kot jeklo. So male živalce, ki otpnejo pri temperaturi 268 stopinj pod ničlo, a ogrete spet ožive. Tudi bakterije in glivice plesni prenesejo temperaturo 200 do 250 stopinj brez škode. Macesni in breze vzhodne Sibirije vztrajajo v temperaturi 50 stopinj pod ničlo. O človeku je znano, da umre, čim pade njegova telesna temperatura na 25 stopinj pod ničlo. Za kratek čas pa prenese človek tudi še večji mraz.

Indijanska naselbina Tiltepec slovi po tem, da so vsi njeni prebivalci slepi. Tudi tujei, ki prihajajo v to naselbino, kmalu opazijo na sebi, da jim peša vid, če ostanejo dalj časa tam.

Kovine in vitamini. Stockholmski raziskovalec von Buler je raziskoval, kakšen učinek imata cín in aluminij na vitamine. Ugotovil je, da izgube jedi, ki jih kuhamo ali hranimo v pocinjnih posodah, precej teh neobhodno potrebnih snovi. Posode iz čistega aluminija pa so se izkazale za neoporečne.

Besedna slepota. Na Holandskem imajo nekoliko primerov nenavadne bolezni, ki jo imenujejo besedno slepoto. Bolniki niso sposobni, da bi dojemali pomen določenih besed. Bolezen ima svoj izvor v možganih.

valila nanj izmrevarjeno Ljutijevo truplo in ga pokrila s smrekovimi vejami. Njegovo obleko, ki sta jo bila poprej skrila za oddaljen maklenov grm, sta si zdaj razdelila in stlačila v nahrbtnike, ker je bila boljša od njune.

Prijela sta s srobotom povezana droga, napravljena iz drobnih bukovih debele, in odšla po razhojenem, mokrem snegu za svojimi po sledi.

Od juga je planil veter, stisnil raztrgani razporek oblakov in skozi sivo obvezo se je pocedila kalna svetloba in se razlila po snegu, umazana kakor pomije...

Vinko Zitnik

Podrt domenek

V zraku je dišalo po medu in razcvelih lipah. Čebele v Kosmačevem čebelnjaku so žužnjale, majhen roj jih je visel še zunaj in otepal s krili. Večer je bil topel in prozoren kakor voda.

Živina se je vračala z napajališča. Spređaj so šle krave in voli, za njimi poskočni telički, ki se kar niso hoteli unesti.

Mimogrede je prišla noč, zasula stogove z mesečino, travniško cvetje se je razdišalo in zbudilo murne, ki so za nekaj časa potihnili.

Čri, čri, čri...

Kosmačeva Marička je stala na oglu, nosnice so ji utripale kakor mladi živali. Ravno kar je Grmačev Tonej pripeljal iz mlina meh moke. Morala ga je videti, preden bo zavil na domače dvorišče.

»Tonej, na binkoštni ponedeljek grem na Brezje. Boš šel z menoj?« Polglasno mu je zaklicala preko ceste, zakaj bala se je, da bi je oče ne slišali. Toneja nimajo v čisljih, ker so se jim oči že ustavile na Bregarjevi kmetiji. Bregarjev Fronc samo še čaka, da oče sprežejo. In ne bo dolgo, ko bodo. Saj Fronc ni napak, tudi na oko je čeden, toda Grmačev Tonej ga zdaleka preseže. Za glavo je višji in dva mernika žita vzdigne z eno roko. Fronc ima sive, skaljene oči, Tonej pa modre in žive kakor spominčice.

»Grem,« je Tonej skoraj preglasno povedal. Potlej se je domislil, da morda Kosmač ni daleč in je glas potišal. »Kdaj pa kaniš od doma?«

»Ob petih, če ti ni prežgodaj. Skovinčeva Jerica bo tudi šla, če ti je prav.«

»Pri našem stogu te bom čakal.« In bila sta zmenjena, zakaj Kosmač je odpiral vežna vrata.

Marička je zavoljo lepšega vrgla kamen za ogel in se kregala nad mački. Kosmač je verjel, da ni bilo drugega, zakaj Maričko je zaradi Toneja že trdo prijel. Sicer se je nekaj dni držala pristujeno, potlej se je pa kar nekam unesla. Saj dekle ima pamet. Zakaj bi silila na pol grunta, če je treba samo seči in ima celega.

»V hišo mi pojdi in ne vešuj okrog oglov,« ji je vseeno rekel in odšel proti hlevu. Ubogala ga je, vendar pa še pogledala h Grmačevim, kjer je Tonej odnašal meh moke v kaščo.

Zdelo se ji je, da je zamahnil s klobukom.

Jelovco je preplaval plaz mesečine, ki so ji zastavljali pot smrekovi vrhovi. Vendar je niso mogli zadržati. Ko je prišel mesec nekoliko više, je bila vsa dolina kakor zlat kotel.

Drugi dan je bila sobota pred binkoštni. Zenske so imele dela čez glavo. Posnažiti je bilo treba, umiti okna in zataktniti v križe brezove vejice, da bo imel sv. Duh kam sestiti.

Kosmačeva Marička je prinašala in odnašala vodo. Toliko ribanja je samo za veliko noč, za binkošti in za božič. Človeka kar hrbet holi in dedci so sitni kakor otroci. Saj morajo imeti pamet, da v prstenastih čevljih ni hoditi po belih tleh. Marička se je morala jeziti. Oče prav nič ne gledajo kam pljunejo in kje strkajo pipo. Povsod zasvinjajo.

Kosmač je brundal in se onegavil, potlej se je pa le vdal in se spravil k čebelnjaku. Tam je še najbolj v kraju. Naj se ženske nad Tinetom znašajo. On jih jim bo že napol.

»Toplo pa je,« je vlekel klobuk na čelo, zakaj sonce mu je sijalo naravnost v oči. Prijetno šumenje čebel ga je prijetno zazibavalo. Pridne živalce so priletavale in odletavale, kolobarile pred ulnjakom in počasi kobacale skoz odprtino.

»Kako si ti žival vse zapomni,« je modroval Kosmač. »Le kako vsaka ve, kam ima iti?«

Marička je zčila vodo na gnojišče.

»Povedati ji moram, da bo v ponedeljek prišel Fronc v vas,« se je spomnil Kosmač, da je povabil Bregarjevega. »Morda dekletu ne bo ravno prav všeč, toda navaditi se morata eden na drugega. Ko bo Tonej videl, da gre zares, se bo sam rad umaknil.«

Kosmač je rahlo udaril čebelo, ki se mu je zagnala proti obrazu. »Letaj tam, kjer imaš prostor.«

Cebela se je motoglava obrnila proti panju in se oddihovala na deščici pred odprtino. Množina nabranega prahu jo je težila.

»Saj te nisem mislil zares,« se je skoraj na glas opravičeval Kosmač in nažigal pipo. Zavil se je v dim, da je imel mir.

Tako je prišla sobota. Zenske so pospravile in dedci, preden so stopili v hišo, so morali pošteno odrgniti čevlje.

Binkoštna nedelja! Fantje imajo po strani klobuke in ogrnjene suknjiče. Dobro pripeka. Pritrkavanje ziblje zvonik in smrekovo hosto. Se kobilice in murni so se zagnali v ubran vrisk zvonov. Vse poje. Grmačev Tonej pritrukuje.

»Dobro smo jo urezali.« Pritrkovalci slonijo čez line in gledajo po dekletih. Tonej išče Maričko. Da, tamle gre. Od vseh se razpozna po rožnati bluzi, ki jo nosi samo za velike praznike.

»Kar novo udarimo.« Toneju gre na vrisk. Zvonik se trese in ljudje gledajo pod strop, kako buči! Kar omet se lušči.

Po maši se Tonej in Marička samo mimogrede dobita. Kosmač ima ostre oči in Tonej ne bi rad, da bi jih Marička spet slišala. Dovolj jih je morala že požreti zavoljo njega.

»Jutri ob petih pri našem stogu.« Koj za Mežnarjem sta si segla v roke in Tonej je počakal na fante. Tudi Bregarjev Fronc je bil med njimi, pa je koj zginil, ko se jim je Tonej pridružil.

»Vama ne gre skupaj?« so se muzali fantje. Tonej jim ni odgovoril.

Zvečer, preden so Kosmačevi odšli spat, so se oče obrnili k Marički in z navadnim glasom rekli: »Da mi jutri ne boš predaleč hodila; popoldne bo prišel Bregarjev Fronc.«

In so odšli pred hišo gledat na vreme.

Marička je samo usta odprla, potem so se ji zameglile oči in komaj je našla pot v kamro.

Jutri bo prišel Bregarjev Fronc in ob petih zjutraj jo bo Tonej čakal pri stogu. Čakal bo in med čakanjem morda premišljal, kaj ji bo kupil za odpustek. In nje ne bo.

»Kaj, ko bi vseeno šla?« jo je zgrabila misel, ko je legla v postelj in je trda blazina lovila njene solze. »Oče za menoj ne bodo šli. Ko se na večer vrnem, pa naj bo kakor hoče.«

»Sla bom,« se je negotovo odločevala, toda čutila je, da je presibka, da bi si upala sklep uresničiti. Oče bi jo nemara pretolkli in odslej še bolj pazili na Toneja.

»Le kaj si bo Tonej mislil, če me ne bo? In Jerica?« Divja ihta jo je grabila z vso silo.

»Še nocoj, zdajle grem v hišo in zakričim očetu, da Fronca nočem.«

Skočila je iz postelje, potlej pa sedla na stranico in gledala v okno. Rožmarin je lovil mesečino, drobni, ostrilistički so prebadali žarke kakor kratke sulice. Dišalo je po rosnih nageljnih.

Vročeroke je tiščala, trdo stisnjene v pest, v hladno rjuho, noge so ji počivale na poribanih tleh.

»Nočem videti Fronca, šla bom, prav gotovo bom šla.«

Odprla je vrata v vežo. Mraz jo je stresel, ko je stopila na kamnitna tla. Za trenutek je postala, potlej pa v enem skoku odprla hišna vrata.

Mati in oče nista imela več luči. Ura je zdolgočaseno tik-takala na steni, skozi priprto okno je potegnilo.

»Ata!«

Kosmač se je preobrnil in se ozrl proti vratom.

»Kaj je spet?«

Njegov glas je bil strog in rezan, da je Marička zatrepetala.

»Tako me je strah!«

»Avša neumna, spat pojdi!«

Marička ni imela moči, da bi še kaj rekla. Zaprla je vrata in omahnila v vežo. Vedela je, da bo Tonej jutri zaman čakal in zaman premišljal o odpustkih. Nje ne bo. In bilo ji je, kakor da ga je v tem hipu zatajila.

Vrgla se je na posteljo, se zagrizla v blazino in jokala pri-dušeno kakor človek, ki je zvedel, da ga bodo čez nekaj ur usmrtili. Mesečina je lila čez razmetano posteljo in čez njeno tresočo se telo, ki ni moglo čez sanje, ki jih je bila komaj zasnjala, pa so se še pred prebujenjem razpršile.

Ni in ni mogla zaspiti, vsako uro je slišala biti in udarci so padali v noč, kakor da kladivo tolče prav na njeno srce.

Na jutro je šlo, ko je dremavost premagala ihto.

»Marička! Marička!«

Splašeno je šinila kvišku. Zunaj se je bilo že malo danilo in v kamri je bilo hladno.

»Tonej!« Skoraj na glas je kriknila.

»Kaj ne boš šla? Jerica je šla domov in se je jezila, ker si zaspala.«

»Ne smem, Tonej. Oče me ne pustijo.«

Tonej je stal pod oknom in se z rokami držal za križe.

»Zakaj ne?«

»Fronc bo prišel popoldne.« Marički se je zlomil glas.

Stala sta si nasproti in med njima so bili železni križi, trdno vzdani, da bi jih deset Tonejev ne premaknilo.

Začetek "naše"

Kakor nam jo obljubljajo Komunisti in

STRAHOVALEN NAPAD ANGLOAMER. BOMBNIKOV NA LJUBLJ. — EIN TERRORANGRIFF ANGLOA

1. Ena izmed številnih bomb je porušila za »vojno važen cilj«: dr. Kančevo hišo.
2. Zalosten pogled na razdejano stanovanjsko hišo ob Tržaški cesti.
3. »Osvobojen« oče delavske družine.
4. Domobranci in civilni reševalci pri požrtvovalnem delu.
5. Do smrti pobiti, a še živi stanovalci iščejo poslednje ostanke svojega imetja.
6. Ranjeno mater so rešili. Izgubila je dom in s tem vse.
7. Ena izmed bomb je zadela za »vojno važen cilj«: pisarno tobačne tovarne.

„Osvoboditve“

myihovi zavezniki

AMERIKANISHER BOMBER AUF LAIBACH

Der Anfang der „erwarteten Befreiung“, die uns von den „Kommunisten und ihren Verbündeten versprochen wird.

1. Eine der zahlreichen Bomben vernichtete ein »kriegswichtiges« Ziel: Das Wohnhaus von Dr. Kanc.
2. Ein trauriger Blick auf ein zerstörtes Wohnhaus in der Triester Straße.
3. Eines der vielen Opfer.
4. Landeswehrmänner und Rettungsmannschaft bei opferwilliger Arbeit.
5. Zu Tode betäubte Überlebende suchen die letzten Reste ihrer Habe.
6. Die verwundete Mutter ist gerettet, doch sie hat ihr Heim und somit alles verloren.
7. Eine der schweren Bomben traf als »kriegswichtiges« Ziel — das Büro der Tabakfabrik.

Tudi pravi in vdani komunisti morajo slepo ubogati zapovedi nadrejenih brez vsakega ugovarjanja. Med slovenskimi komunisti je znanih precej primerov, ko so stari sodelavci nenadoma izgubili čin in položaj, večkrat celo svoje življenje in kariero.

Tak primer imamo tudi pred seboj, Ivanka Magolič takole sprašuje Partijski Komitet XV. divizije:

»Podpisana Ivanka Magolič, aktivistka ter članica v okraju St. Vid, smatram kot žena tovariša Ivana Magoliča, da se je zgodila krivica njemu, ker je bil brez vsakega vzroka dne 2. oktobra 1944 kazensko prestavljen in degradiran kot politkomisar obveščevalne čete pri XV. diviziji in se sedaj nahaja v SNOUB Matije Gubca, prva četa, 2. bataljon, kot navaden borec.

Kot član KP in OF od prvega dne, ko je bila osnovana OF, torej po treh letih vestnega dela na terenu v Ljubljani, naleti sedaj na tako razočaranje.

To je nazoren dokaz, kakšno plačilo dobijo zvesti in delavni pristaši OF, če se jih KP naveliča in jih več ne potrebuje. Nato naj pomislijo tisti, ki računajo, da bodo pri partizanih napravili kariero. Ko človek misli, da je že na konju, pa zleti na psa, ker tako hočejo komunistični voditelji, ki imajo pred očmi edini cilj — komunistično revolucijo, za izvedbo katere radi žrtvujejo vse sodelavce in pristaše, če jim tako bolj kaže.

Le enostranska kritika je dopustna. Komunisti vedno trdijo, da vlada pri njih popolna svoboda govora in izražanja ter povsod poudarjajo, da je potrebna kritika. Res je, da pravilna kritika odkrije mnogo napak, katere lahko posameznik z njeno pomočjo popravi, res pa je tudi, da trpijo komunisti le enostransko kritiko. Kako si kritiko zamišljajo, nam jasno pove voditelj rdečega sodstva Zoran Polič v »Slovenskem poročevalcu« z dne 27. jan. 1945, kjer piše: »Večkrat omenjamo vprašanje kritike. To ni enostavna stvar in naše življenje je pokazalo, da malokdo razlikuje med zdravo kritiko in nezdravim nerganjem. Kadar kritiziramo, moramo imeti vedno pred očmi čas, v katerem živimo. Vojna nam nalaga dolžnosti in bremena, ki so večja kot pa v mirnih časih. Zato geslo 'Vse za vojsko' ni samo stvar nekaterih, temveč je naša skupna zadeva, je vprašanje naše bodočnosti, je vprašanje naše svobode. Torej, če bomo kritizirali, bomo nastopali predvsem proti vsem tistim, ki greše proti temu geslu. Svoje lastne skrbi, svoja lastna, čisto osebna pomanjkanja pa bomo skušali prebroditi vsaj delno tako, kakor to prenaša naš največji junak, slovenski partizan. Zato mora biti eno naših osnovnih gesel, ko danes uvajamo pravo demokracijo: 'Proč z nerganjem, v boj za zdravo kritiko!'»

Kaj ni dovolj jasno povedano, kaj si zamišljajo komunisti pod »zdravo kritiko« in kaj pod

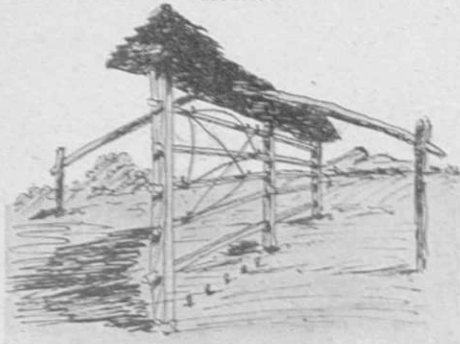
»nerganjem«. Če v omenjenem primeru nekdo posvari, da se geslo »vse za vojsko« vse preveč temeljito izvaja, da se s takim ravnanjem uničuje kmet, za komuniste to ni »zdrava kritika«, ki naj bi jo upoštevali, temveč je to le »nerganje slabičev, ki ne zmorejo velikih bremen«. Če pa bi nekdo dejal, da se to geslo premalo izvaja, bi bil takoj pohvaljen, da je podal »pravilno in zdravo kritiko«.

Skratka, kritika je pri komunistih zdrava, če njihova dela hvališ, nergač pa si, če nastopaš proti njihovim zločinom in nepravilnostim.

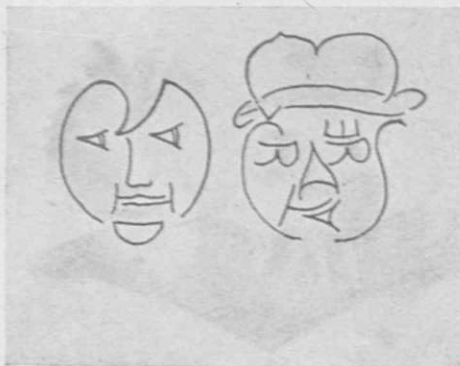
Včasih pa le priznajo. Komunisti vedno trdijo, da nimajo nikakršnih izgub, zlasti med višjimi glavami ne. Pa se včasih zgodi, da morajo to vsaj med seboj sporočiti drug drugemu, kako je stanje v resnici. Tam pa vidimo, kakšne so njihove resnične izgube. Tako poroča obveščevalec komande mesta Žužemberka v situacijskem poročilu z dne 1. jan. 1945 tole: Civili okoli postojanke Stična v teh dneh mnogo razpravljajo in govore, češ da partizani bodoje propadli, ker jih bodo domobranci pobili. To govore na osnovi tega, ker se jim je posrečilo, da so zahrbtno ubili potom izdajstva pobeglega rajonca Kosca, dva obveščevalca tukajšnje komande, dva rajonca in deset intendantov v isti noči. — Seveda se izgovarjajo sami sebi, da je bilo temu krivo izdajstvo, priznati pa le morajo, da je bilo v eni sami noči uničenih kar 15 pravih »tičkov«.

UGANKE

Kozolec

Dvojni obrazi

Rešitev ugank št. 14

Razvaline

Znanost brez vesti, umetnost brez nravi, vsak narod pogubi!

Pož

Hribovi, inserat, termiti, izop, prostaštvo, oblič, čaka, ananas, Semiti. Hiti počasi!

Stevilčnica

Domovina, daj mi roko, ne beži, ostani pri meni, tesno, tesno me okleni.

Oton Zupančič.

Ključ: brstje, dimnik, luža, Vič, pot.

Konjiček in kraljeva pot

Začneš v gornjem levem oglu, da dobiš: Odkrije čas, kaj skriva tajna lest. Zasmeh ga plača, kdor je bil zločest. Kralj Lear — Shakespeare.

Crkovnica

Sladko se na slami spi, če vest človeka ne teži!

Pregovor

/Med/prav/ico/in/ kri/v/ico /ni/ srede - Med pravico in krivico ni srede!

Pogovori z ugankarji

To pot sem Vam bil pripravil nekaj trših »orehov«. Da pa ne boste preveč udrihali čezme, Vam bom dal smernice za rešitev.

Poglejte si »kozolec«. V prvem oknu, ki ima pet lat, je prepletena mreža. To mrežo moramo razvozlati. V zemlji pod zadnjo lato je zabitih pet količkov. Iz tega sledi, da moras sestaviti abecedo v obliki abecednega kvadrata 5x5, ki izgleda takole:

```

a b c d
e f g h
i j k l m n
o p r s
t u v z

```

Iz abecednega kvadrata pobiraš črke po onem redu, kakor Ti kažejo nitke mreže, obšene po laticah. Začneš v desnem gornjem oglu, pa dobiš:

Pri »prijetni podobni« moraš zamenjati številna srca s črkami. Kako? Zopet se poslužiš zgoraj omenjenega abecednega kvadrata. Stolpiče črk v kvadratu označiš: prvi navpični stolpič z enim belim srcem, drugi navpični stolpič z dvema belima srcema, tretjega s tremi, četrtega s štirimi in petega s petimi. Vodoravne vrstice istega abecednega kvadrata označiš pa s črnimi srci: prvo vrsto z enim, drugo z dvema črnima srcema itd., itd. (Recimo: Tri bela srca in pet črnih src pomeni, da vzameš presečišče tretjega stolpiča s peto vrstico abecednega kvadrata in dobiš črko V. Stiri bela srca in štiri črna dajo črko S itd.) Ko si si tako pripravil ključ, moreš sedaj pobirati število belih in črnih src iz »prijetne podobne«. Začni v levem oglu v prvi vrsti in nadaljuj v smeri urnega kazalca okrog po okviru, da dobiš: Iz črk v »dvojnih-obrazih« sestavi rek!

Vsem: veliko potrpljenja in veselja do ugank.

ZAČETEK IN KONEC SEJE TERENSKEGA ODBORA

"VEŠ KAJ JAKA? ČRNEGA MAČKA SEM VIDU, PA MI JE TAKO ČUDNO PRI SRC"

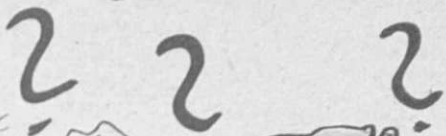

KAJ SE BOS CMERAL! PIJ!

KOLKR KAPIC G + M + B

AUF BIKS SVABOBRANCI!

VIŠ GA HUDICA, SAJ SEM DJAU DE BOMO TEKL

PSSST! NEKDO PRIHAJA

PA VSELEJ TAKO HITRO?

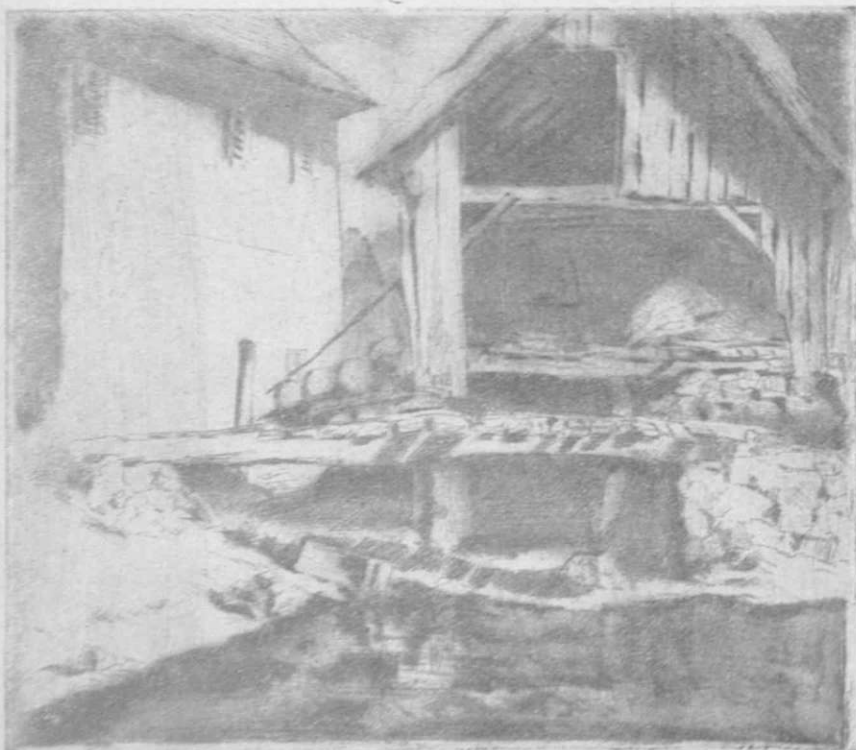
TOVARIS, DAJ PROSTOR!!

VIŠ JIH SINKO? SEJAL SO, SEJAL... TO JE NAŠ NOVI TERENSKI ODBOR. RAUNOKAR SO KONČALI SEJO.

Grafik MARIJAN TRŠAR

Ime grafika Marijana Tršarja je tesno povezano z dvema domobranskima junakoma, namreč nadporočnikom Francetom Kremžarjem in domobrancem Francetom Balantičem, ki sta junška umrla v goreči hiši v Grahovem 24. nov. 1943 leta. Toda vsa ta trojica je še več kakor samo domobranci, je tudi trojica ljudi, ki so z vso dušo hoteli živeti umetnosti ter so imeli zato tudi vse zmožnosti. France Balantič je bil pesnik po božji volji, ki ga je v vsej polnosti šele odkrila njegova smrt ter je že danes dobil priznanje vsega naroda. Njegovo ime ne bo nikdar pozabljeno v zgodovini slovenske kulture in ne slovenske zgodovine. Z njim vred pa bo živelo tudi ime poveljnika Franceta Kremžarja, ki je kot rojen organizator in človek z estetskim ukusom bil pravi »impresario« pesnika Balantiča, katerega je prvi odkril in najbolj veroval vanj. Bil pa je prav tak »impresario« tudi za tretjega iz te družbe, za slikarja Marijana Tršarja, ki je vstopil v javnost šele po smrti svojih prijateljev, da si je bilo nekako sklenjeno, da bodo skupno nastopili in so že pripravljali svoj časopis, ki naj bi izšel celo — v tisku, dočim sta prejšnja dva lista, ki ju je organiziral Kremžar, ostala šapirografirana in še brez Balantiča. In iz časa zadnjih srednješolskih let te trojice in njihove družbe, ko je še vsa vrela in snovala in obetala kot nekakšna nova »Zadruga«, poznam slikarja Tršarja po posredovanju Kremžarja, ki mi je nosil njihove časopise »Pregled« (1937/38) in »Utrinke« (1938/39). Iz teh sem objavil za Vse svete 1939 v »Slovincu« Tršarjev lesorez »Ob križu na pokopališču« (prav ta, ki je reproduciran tudi v letošnjem Slovenčevem koledarju), in je prišla tako prva Tršarjeva tiskana

stvar v javnost. Druga pa so bile vinjete za Dom in svet 1940 leta, v katerem je nastopil tudi Balantič kot pesnik. Razstava Tršar-Garbajs in drugi v župnišču v Mostah tega leta pa je bila samo ožjega, farnega pomena, toda kljub temu so poročali v dnevniku o njej.

Odslej je šla Tršarjeva pot naglo navzgor in zorela v to, kar je danes. Začel je z linorezi in lesorezi, s suho iglo in bakrorezi, največ z ilustracijami prvih Balantičevih pesmi. Spominjam se, s kakšno zavzetostjo smo občudovali to prvo njegovo grafiko, ki jo je nosil od znanca do znanca Kremžar, kajti v njem smo videli talent, ki se bo še visoko razvil. Po njegovi maturi smo zainteresirali za mladi talent dr. Korošca in dr. Natlačena in odprla bi se mu pot na akademije, da ni prišla svetovna vojna, ki je terjala, da se Tršar postavi sam doma na svoje noge.

In zdaj stoji na svojih nogah.

Ce se je v svojih prvih delih zamikal po zgledu svojega učitelja Jakca v razpoloženje dolenske pokrajine, s katero je tudi sam notranje povezan, se je pozneje skušal vedno bolj rešiti te sladke sentimentalne lirike ter se dokopati do svoje lastne umetnosti. In ta je silila vedno bolj v realizem stvari, vedno bolj k — človeku, k telesu, s čimer bi laže izrazil svojo notranjo duhovno ekstatiko in vizionarstvo, ki je pristno njegovo doživetje sveta. Kakšna razlika je v dveh izvedbah istega motiva: Balantičeve pesmi Goreti hočem iz l. 1940 in po njegovi smrti iz l. 1944 za Spominski list posmrtno Balantičeve akademije! Prva barvna lirična impresija, druga demonična vizija telesa, grozote časa in smrti v ognju svetovnega požara! Ti dve deli, ki sta priobčeni družno v Dom in svetu 1944, Zbornik I., nudita pravo primerjavo epigonskega Tršarja in njegove samorodnosti.

Za prvi nastop grafika Tršarja pa moramo šteti šele njegovo delo ob smrti njegovega prijatelja, pesnika, domobranca Balantiča. Tako njegov spominski list, ki sem ga omenil, njegova grafika v zbranih pesmih ter zlasti še v Domu in svetu, posvečena Balantiču, zlasti pa in predvsem njegova oprema Balantičevega Venca v izdaji Zimske pomoči leta 1944. To knjigo lahko štejemo za eno najlepših slovenskih knjig ter pomeni tudi za Tršarja osvojitve vsega občinstva. Ta knjiga s svojim realizmom, s prepletanjem telesnih skupin in z vizionarstvom pravega ekstatika ga je pokazala doslej na najvišji višini ter v velikem vzponu navzgor. Ne kaže ga še na višku (čutiti je ponekod še trdote v oblikovanju telesa). Pozabiti pa ne smemo, da je Tršar še vedno »slikarski dijak«, da hodi še »v slikarsko šolo«, edino, ki je v teh časih na razpolago, da ga pa njegovo delo že kaže v velikem razmahu in krepki poziciji med našimi slikarji, izredno pa med našimi grafiki. Tako si je s tem Vencem, najlepšim spomenikom svojemu prijatelju, postavil tudi sebi trdno osnovo, na kateri bo zrastel gotovo še v krepkejšo, samorodno postavo naše mlade nove umetnosti.

Tudi ta majhna zbirka njegovih pokrajin in portretov, ki jo priobčuje sedaj »Slovensko domobranstvo«, je samo postaja na poti k pravemu nastopu, ki bo šele njegova javna razstava. Kadar bo on in čas dozorel do tega, verjamemo, da bo pokazala njega kot priljubljenega, že priznanega in dozorelega umetnika.

Tine Debeljak.

Ob prvih sončnih dneh

Die ersten sonnigen Tage

Nastopili so lepi sončni dnevi in pomlad že diha v deželo. Ob nedeljskih popoldnevih mladina v okolici vasi išče razvedrila pri ribarjenju v potokih. Ribe se bodo kmalu drstile, zato mora mladina izrabiti že prve tople dni, ko ni več ledene skorje nad vodo.

Ribiči najprej razpno mrežo, ki jo potem vlečejo po vodi. Možakar v gumijastih škornjih plaši ribe, da kar same drse v mrežo. Četudi plen ni obilen, fantje so le imeli lep nedeljski popoldan.

Wenn der Frühling mit seinen ersten sonnigen Tagen die alte Erde neu belebt, dann wird es auch an den Bächen und Teichen lebendig; denn jetzt bietet sich die Gelegenheit den Reichtum der Wasserläufe für unsere Ernährung auszuwerten. Die Jugend aber beteiligt sich mit sportlicher Freude daran. Und wenn auch einmal die Beute nicht bedeutend ist, der sonnige Frühlingstag entschädigt für alles.

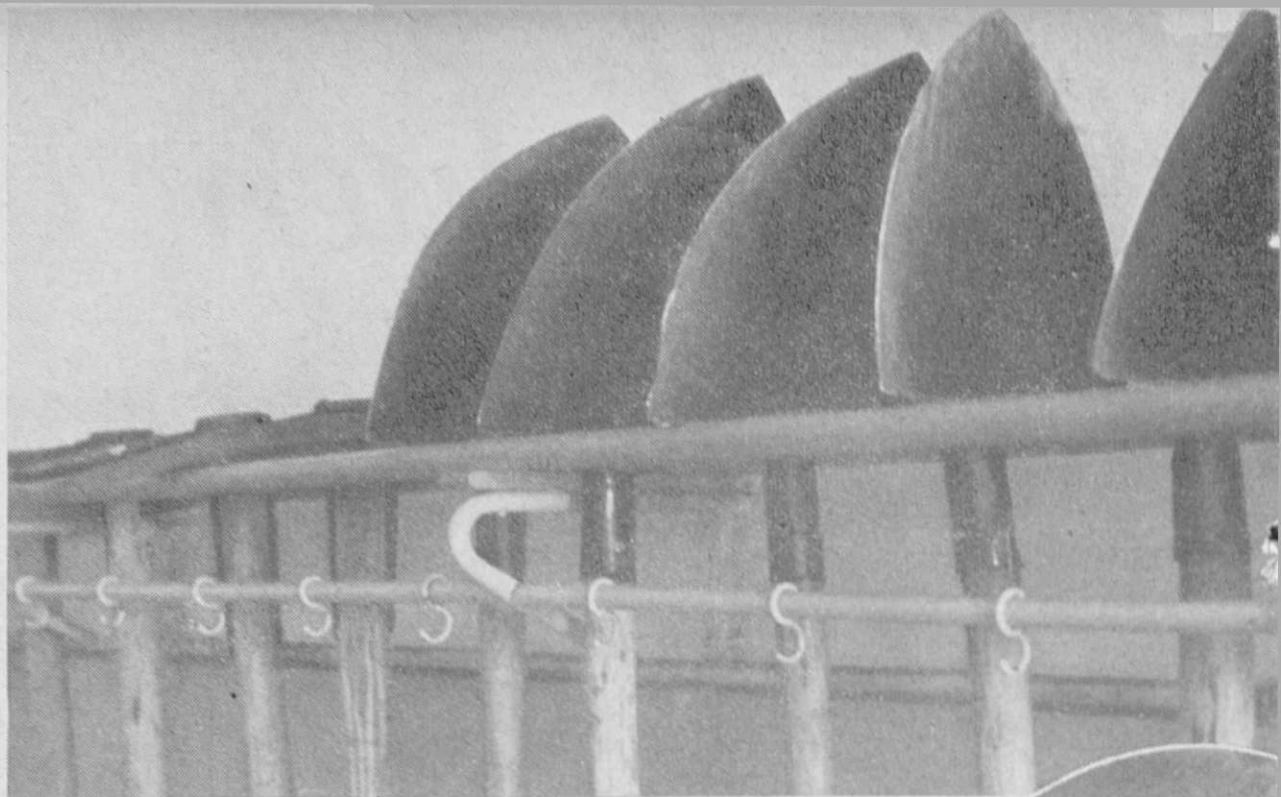
Foto Jančar.

Delo odlikuje

TEČAJ PREDELAVCEV
ZA DELOVNO SLUŽBO

*Ausbildung
von Unterführern
für den
Arbeitseinsatz*

1. Predelavec, ki bo po končanem tečaju prevzel vodstvo delovnih skupin.
Einer der slowenischen Arbeitsmänner, die nach entsprechender Schulung als Unterführer von Arbeitskommandos eingesetzt werden.
2. Delavsko »orožje«: krampi in lopate.
Die »Waffen« der Arbeitsmänner; Spaten und Pickel.
3. Na dnevno delo!
Ausmarsch zur täglichen Arbeit.
4. Vsakega dela se kmalu privadiš. Tudi kopanja jarkov.
Auf dem Arbeitsgelände. Es wird gleich praktische Arbeit geleistet. Ein Graben wird ausgehoben.

prijatelji, vsi so enako oblečeni tako pri delu kakor v prostem času. Tri tedne so tu že skupaj; polovico dneva posvetijo praktičnemu delu, drugo učenju. Zgodaj zjutraj korakajo, pojoč narodne pesmi in z lopatami na ramah, na delo. Ilovnata zemlja se na debelo oprijemlje gozderjev. To pa ne sme ovirati dela niti jim vzeti volje. S čvrstimi zamahi odvale cele kope težke zemlje.

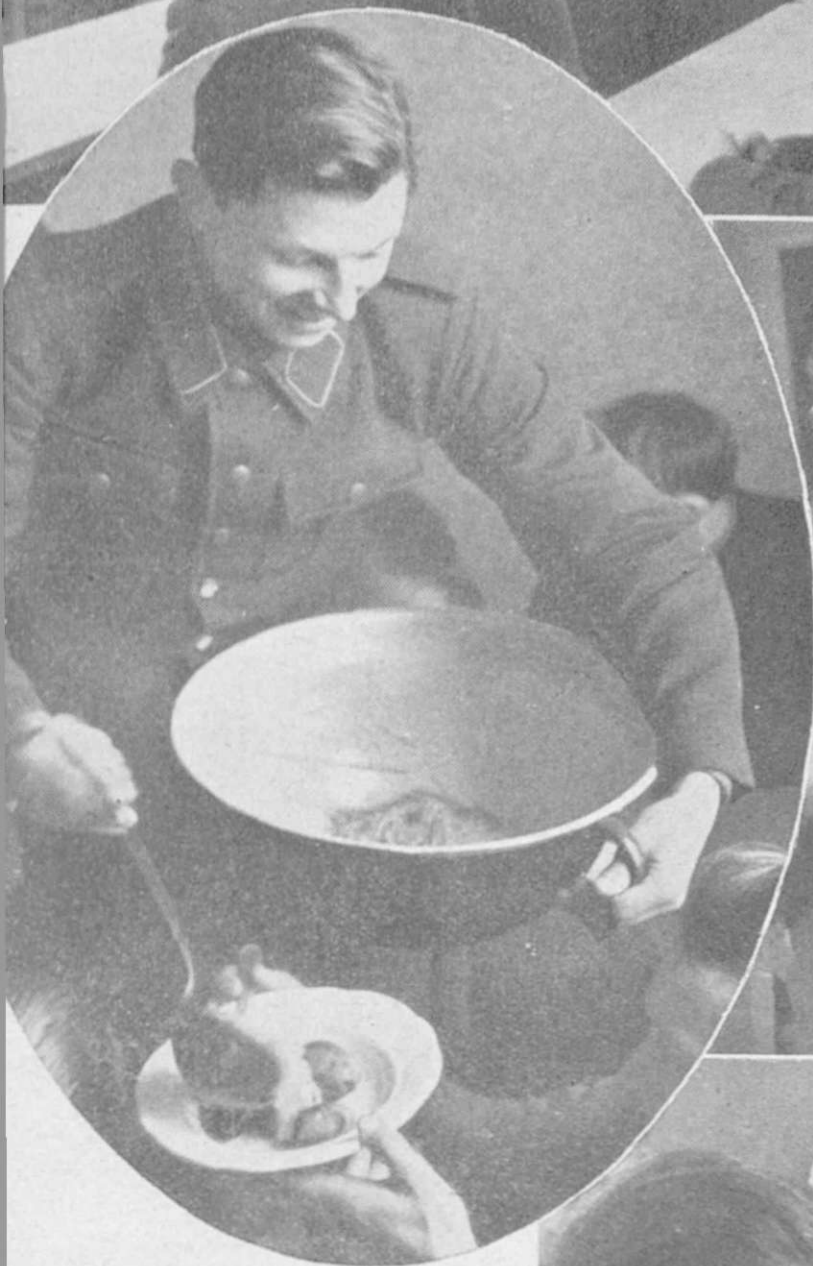
Poldan je; delo počiva in orodje je očiščeno. Delavci se postavijo v vrsto in odkorakajo v zbirališče, kjer imajo svetle in čiste prostore. Tudi kopeli so na razpolago. V jedilnici je že pripravljeno kosilo. Dekleta ga nosijo v velikih posodah na mizo. Pa tudi mladi fantje sami poprimejo, da je čim hitreje razdeljeno.

Ko bodo mladi delavci prišli po treh tednih zopet na svoja delovna mesta, tedaj kot vodniki, ne bodo imeli samo strokovnega znanja, ampak bodo dobro podkovani v vprašanjih, ki jim jih stavljajo njihovi prijatelji-sodelavci.

Zvečer je prosto. Fantje hite v kantino in ob spremljanju harmonike in kitare ter lepe slovenske pesmi minevajo večeri. Tako raste med njimi prijateljstvo, ki se ne ozira na položaj in premoženje.

Tako bodo šli tudi ti mladi Slovenci s svežimi močmi in željo na svoja mesta in sodelovali v boju do zmage.

Vojni poročevalec Schulz W.

5. Pri političnem pouku.
Beim politischen Unterricht.

6. Po delu zares tekne!
Nach der Arbeit haben die Männer
Appetit.

7.-8. Večerno veselje v kantini.
Feierabend in der Kantine.

Bilder von SS-Kriegsberichtler Reipsch.

»No, dajmo!« — Mladi, zdravi fantje smehljaje poprimejo s krepkimi rokami za lopate. Vedno so dobre volje. Iz raznih krajev so tu, da se izučijo. Vsakdo izmed njih naj bi postal vodja delavske skupine, vzor pridnosti in dela. Pri svojem poslu so požrtvovalni. Pripadajo različnim slojem; med njimi najdemo dijake, rokodelce, obrtnike, uradnike in druge. Za sedaj so odložili svoje stanovske posle in prijeli za lopato. Vsi vedo, da mora danes vsak posameznik posvetiti vse svoje sile in moči le boju. Klic dolžnosti je vse združil, vsi so si postali

VSTOP

*„Vstopite, prosim!“
„Einsteigen, bitte!“*

Foto vojni poroč. Beckmann